

PISSARRA

Revista d'ensenyament de les Illes · abril - setembre 2020 · núm.156

Pissarra confinada

Informació immediata de l'obertura de tràmits. Concurs de trasllats, comissions de serveis, interinitats, oposicions, plantilles, quota, etc.

Informació immediata de l'actualitat educativa

Convocatòria d'assemblees a centres

Si ets afiliat, podràs contactar amb nosaltres a través d'aquest servei

ensenyament públic
650 933 510

ensenyament privat concertat
619 786 318

Com m'hi puc apuntar?

Assegura't que tens el WhatsApp

Fes una de les accions següents:

- ✓ Envia un whatsapp al **650 933 510** amb la paraula **CONNECTA** per a Ensenyament públic
- ✓ Envia un whatsapp al **619 786 318** amb la paraula **CONNECTA** per a Ensenyament privat concertat
- ✓ Tecleja al teu navegador
www.stei.cat/publica/altawhatsapp
www.stei.cat/privada/altawhatsapp
- ✓ Llegeix el QR

Recorda que també pots rebre informació d'altres sectors directament al teu mòbil

Mira-ho a www.stei.cat/connecta

Què són els codis QR?

Al llarg de l'agenda aniràs trobant codis QR.

Es tracta d'una manera ràpida d'accedir a informacions contingudes en planes web. Per poder emprar aquesta tecnologia és necessari instal·lar en el mòbil una aplicació per poder llegir els codis.

Vine a l'STEI

fb.com/steiensenyamentpublic
fb.com/steiensenyamentprivatconcertat
fb.com/steiformacio

@epublic
@steiprivada
@escolamitjans

www.stei.cat

Afília't www.stei.cat/afiliacioonline

PISSARRA

Número 156

STEI INTERSINDICAL

EDITA:

Sindicat de Treballadores i
Treballadors Intersindical de
les Illes Balears

Carrer Jaume Ferran, 58
07004 Palma
Tel. 971 90 16 00
Fax. 971 90 35 35
Pàg. Web: www.stei.cat
E-mail:
mallorca@stei.cat
llevant@stei.cat
inca@stei.cat
menorca@stei.cat
eivissa@stei.cat

**CONSELL DE DIRECCIÓ
I REDACCIÓ:**

Francesc Xavier Alomar Novila
Sebastià Bonet Maimó
Maria Camps Sintes
Francesc Garcias Capellà
Dana Garcias Mas
Tomàs Martínez Miró
Lluís Segura Gelabert
Joana Tur Planells

COORDINACIÓ:

Montserrat Nadal Fullana

S'agraeix la col·laboració de les
autores i dels autors dels
articles.

MAQUETACIÓ I COMPOSICIÓ

Toni Martínez Miró

Escola de Formació i
Mitjans Didàctics.
C/ Maria Canals, 13
07005 Palma
Tel. 971 91 00 60

DISSENY PORTADA:

Tomeu Estelrich Rigo

FOTOS:

Magdalena Balle
Doménec Boronat
Xesco Casacuberta
IES Guillem Sagrera
Cata Nicolau
Ensenyants Solidaris
STEI Intersindical
Internet

PUBLICITAT:

Jaume Ferran, 58
07004 Palma
Tel. 971 90 16 00

Els articles publicats en aquesta
revista expressen únicament
l'opinió de les seves autores i
dels seus autors.

Dipòsit Legal: PM 533/77
ISSN: 1133-052X

ÍNDEX

4	EDITORIAL
5-6	ESCOLETES 0-3. REFLEXIONS ENTORN DEL SEU PAPER I CONDICIONS DAVANT LA CRISI DE LA COVID-19 MARIA CAMPS
7-8	COM VIUEN ELS ESTUDIANTS LA CRISI PER LA COVID-19? MONTSERRAT NADAL
9-10	EL DOL, UN TEMA A TREBALLAR AMB LA COVID-19 CATA NICOLAU GAYÀ
11-13	ADESQUISICIONS POÈTIQUES: UN TAST DE TERMINOLOGIA VÍRICA JOAN CABALGANTE
14-16	REFLEXIONS CONFINADES SOBRE EDUCACIÓ CATALINA THOMÀS GALMÉS
17	ÉS PROU VISIBLE L'ETAPA D'EDUCACIÓ INFANTIL DANA GARCÍAS MAS
18-19	4 COSES ESSENCIALS XESCO CASACUBERTA
20-21	ENTRE EL "TOT ANIRÀ BÉ" I EL "RES NO SERÀ IGUAL" ELISABET ABEYÀ
22-23	CARTA OBERTA D'UN PROFESSOR CONFINAT DOMÉNEC BORONAT
24-25	EDUCACIÓ: L'ESCUT NECESSARI ALBERT CATALÁN
26-27	UN CANVI DE VALORS XESCO CASACUBERTA
28-30	EL CEPA SON CANALS MAGDALENA BALLE GARCIA
31-37	EN AGRAÏMENT A TANTES COMPANYYES I COMPANYYS QUE S'HAN JUBILAT STEI INTERSINDICAL
38-39	CARTA A LA MEVA GUATEMALA DES DEL CONFINAMENT PER LA PANDÈMIA DE LA COVID-19 JOAN RODRÍGUEZ RECIO
40	LA VIDA PRIMER DAVANT EL LUCRE CONFEDERACIÓN DE EDUCADORES AMERICANOS
41	NO FEIM CLASSES "NORMALS" NI N'HEM FETES MAI MARIA MAGDALENA AGUILÓ I FRANCESCA CABOT
42	PROPOSTES I REFLEXIONS DES DELS CENTRES D'ADULTS CEPA SANT ANTONI, CEPA PITIÜSES
43-45	LA FAMÍLIA EN TEMPS DE CORONAVIRUS ANNA SALA
46-49	L'ESCOLA I LA SALUT BELÉN PERALTA RAMOS
50	50 ANYS DEL TRIOMF DE LA UNIDAD POPULAR A XILE: EL MESTRATGE DE SALVADOR ALLENDE MONTSERRAT NADAL
51	LLIBRES

EDITORIAL

“No deim res de nou si posam per davant que ens trobam en una situació que mai no haguéssim imaginat. Una situació, també pel que fa a la nostra feina com a docents, que ens enfronta a reptes nous en gairebé tots els aspectes de la nostra tasca, de les metodologies, de la comunicació amb les famílies, l'alumnat i els companys. Del patiment per saber si ho estam fent com toca, si això és el que ara més importa, si algun dels nostres alumnes quedarà enrere; si val la pena avaluar, si les instruccions que ens donen són o no les adequades, si tenim el material necessari, si tot plegat arribarà a bon port, si ens esgotam massa intentant arribar a tot i deixam desateses les nostres famílies...

Sabem que la situació ens provoca reflexions de tot tipus i, per això, hem volgut obrir aquest espai, PISSARRA CONFINADA, perquè tinguis un lloc on poder compartir les teues idees i pensaments: de quina manera això està afectant la teua vida quotidiana i la dels teus alumnes, què portes millor i què pitjor; en definitiva, tot allò que et passa pel cap en aquests dies de confinament. I també reflexions que van més enllà d'allò que ens afecta directament i que potser ens hauriem de replantejar moltes coses de cara a un futur, quan tot això ja estigui passat i en quedin els efectes.

Et convidam a que li donis forma d'article i ho comparteixis amb la resta de docents de les Illes, a través d'aquesta PISSARRA CONFINADA, una revista en format digital que des de l'STEI INTERSINDICAL hem volgut posar a l'abast de la comunitat educativa, per a compartir les experiències i reflexions que ens està provocant el confinament per mor de la COVID-19.”

Amb aquestes paraules, la nostra companya del Consell de Redacció i Direcció de la Pissarra Joana Tur feia la presentació de quin era l'objectiu de la publicació en línia dedicada a les reflexions i experiències dels docents en temps de confinament, alhora que feia una invitació a la participació del major nombre d'ensenyants possibles. No hi havia cap dubte que ens trobàvem davant una situació mai viscuda, i que ningú hauria imaginat poques setmanes abans de la declaració de l'estat d'alarma.

Per aquest motiu, davant la novetat del fet i el trasbals que el confinament va suposar per a tota la comunitat educativa, s'ha considerat que era oportú editar en una revista “normal” de la Pissarra els nombrosos articles que el professorat de les distintes etapes educatives va fer arribar a la Pissarra Confinada digital. Restarà per a la posteritat la foto fixa i les reflexions i vivències dels docents que varen haver de fer front a una situació excepcional mai vista, amb la irrupció forçosa del teletreball i l'ensenyament en línia.

Un nou curs escolar del tot atípic

No hi ha cap dubte que, amb les primeres dades a la mà de què disposam d'ençà de l'inici de curs, és evident que els grups de convivència estable fixats per la Conselleria d'Educació, els anomenats “bimbolla”, amb ràtios de 20 alumnes són massa elevats i una font de contagi, tal com des de l'STEI Intersindical havíem denunciat fa mesos. Unes ràtios, tot sigui dit, que s'han aconseguit a costa de l'increment de la càrrega

lectiva del professorat i la conversió forçosa de molts especialistes en tutors de primària.

Pel que fa a les ràtios dels centres, des de l'STEI Intersindical s'havia reclamat en el seu moment que els grups de convivència estable havien de ser com a màxim de 15, i que allò ideal seria d'entre 10 i 12 alumnes. Segons un estudi de la universitat canadenca de Waterloo, a Ontàrio, la reducció del nombre d'infants per aula és un factor fonamental a l'hora de disminuir el nombre de contagis: “les aules amb més infants, això és a partir de 15, experimenten un risc tangible de brots de coronavirus”. La lògica relació entre nombre de casos i brots fa que, un cop més, les aules més reduïdes siguin l'opció més segura. En aquest sentit és molt aclaridora la dada següent: si dividim per la meitat el nombre d'alumnes a les aules, el risc de contagi es divideix per 5.

La conversió que s'ha produït de professionals d'atenció a la diversitat, com els professionals de pedagogia terapèutica i d'audició i llenguatge, en tutors suposa que el col·lectiu d'alumnes més vulnerables quedi desatès; per la manca d'atenció i de reforços que comporta per als alumnes amb necessitats de suport educatiu.

Tampoc és admissible que els especialistes d'educació física, música i anglès hagin de fer de tutors; per la pèrdua de qualitat educativa que això suposa. El canvi de l'escenari A al B dels plans de contingència, imposat per la Conselleria a mitjan del mes d'agost i publicat en el BOIB de dia 5 de setembre, ha suposat que els equips directius i els docents dels centres públics i concertats han hagut de fer mans i mànigues per a refer grups, horaris i atribució de matèries a marxes forçades; en molts casos sense comptar encara amb tota la plantilla del centre dins els primers dies del mes de setembre.

Des del sindicat reclamam coordinació davant la quantitat d'informació que emeten les conselleries de Sanitat i d'Educació respecte de les actuacions davant la Covid, i que els centres no són capaços de processar. I també que calen decisions polítiques efectives que estronquin d'una vegada el degoteig de contagis que posen en perill la salut de tota la comunitat educativa; i que la Conselleria d'Educació deixi de mirar a una altra banda.

Finalment, l'STEI Intersindical reclama mesures de conciliació reals, una petició que fa des del passat mes de març, que vagin més enllà de l'àmbit estrictament escolar –ja que l'escola no pot ni ha de ser l'únic mitjà de conciliació–, amb un compromís efectiu de l'Administració, de les seves conselleries i de la resta de sectors productius del nostre mercat laboral.

Gràcies a tantes companyes i companys que han fet camí a l'STEI Intersindical

Dedicam una secció d'aquest número a parlar una estona amb moltes companyes i companys de l'STEI Intersindical que s'han jubilat al llarg dels darrers anys, de com viuen aquest nou temps sense càrregues laborals i de com veuen el nostre sindicat en els anys venidors. Tot un mestratge de feina feta, lluita compartida i molts aprenentatges guardats en el racó de la memòria que, de cap manera, no poden caure en l'oblit.

ESCOLETES 0-3. REFLEXIONS ENTORN DEL SEU PAPER I CONDICIONS DAVANT LA CRISI DE LA COVID-19

Maria Camps

D'entrada, val a dir que la situació que estem vivint és extrema i extremadament complicada per a tothom: persones, empreses i administracions.

La incertesa és el denominador comú i es succeeixen mesures i reial decrets que es van acumulant i embullen cada dia un poc més les actuacions a emprendre. I com que les lleis són interpretables, i cadascú les llegeix per la banda que més li convé, i no hi ha jurisprudència al respecte, ni sabem com reaccionaria un jutge davant de possibles demandes relacionades amb el context de crisi sanitària que estem vivint, llavors, el dubte encara és més gran i ho inunda tot.

La incertesa és el denominador comú i es succeeixen mesures i reial decrets que es van acumulant

Dit això, no vull ni puc afirmar res de forma categòrica.

Però sí que voldria llençar preguntes i reflexions, per tal que entre tots siguem un poc més conscients de la dimensió de la tragèdia.

Les escoles 0-3 són centres educatius, reconeguts per l'Administració educativa balear, que és qui ostenta aquesta competència. Aquests centres 0-3 estan gestionats directament per les Administracions locals, autonòmica; o bé el servei està externalitzat, ja sigui per conveni directe amb l'Ajuntament o per concurs de licitació.

Quan és declarat l'estat d'alarma i es tanquen les escoles, els centres educatius, TOTS, reben instruccions de l'autoritat educativa per tal d'organitzar tota una sèrie de tasques que garanteixin l'atenció a l'alumnat i famílies

mentre duri la situació de confinament. Tots els i les professionals, també les de 0-3, es posen a la tasca i multipliquen els seus esforços per cobrir en temps rècord la nova demanda amb els mitjans de què disposen. I efectivament ho fan (sembla que poca gent els reconegui aquesta heroïtat, desgraciadament).

No es qüestionen les nòmines dels treballadors d'ensenyament públic, ni d'ensenyament concertat, ni de les escoles que són gestionades directament pels ajuntaments. Per descomptat que no! Estan fent una fei-

na fonamental i, amb esforç redoblat, des de les seves cases per mantenir actius milers d'estudiants i oferir eines a moltes famílies.

En canvi sí que es qüestionen les nòmines de les treballadores de les escoles amb gestió externalitzada, i molts ajuntaments anuncien que suspenen contractes acollint-se (s'hi acullen o el perverteixen?) a l'article 34 del Reial Decret 8/2020. Però ho fan ara, a partir de finals de març, quan durant els darrers 15 dies el personal d'aquests centres ha estat treballant, com tota la resta de personal educatiu. És que ara ja no és necessari el servei que han estat oferint i abans sí que ho era? Què ha canviat? En alguns casos, fins i tot, no els volen reconèixer la feina feta durant aquests 15 dies de març. És més, les escoles de gestió directa municipal o autonòmica seguiran fent la mateixa tasca que han fet totes fins ara. Per tant, uns alumnes i unes famílies seran atesos de forma directa i completa, mentre que uns altres no rebran aquesta atenció integral, perquè es talla el contracte amb qui gestiona aquests centres. Fins i tot, els ajuntaments empenyen aquestes empreses a aplicar

ERTO (ja que és impossible que ho puguin fer ells directament), i està per veure si acaba sent un ERTO parcial (reduint jornada a les treballadores), o si mantenen una o dues persones perquè puguin fer un seguiment mínim amb les famílies mentre duri el confinament. Llavors, estem oferint un servei desigual a les famílies únicament guiat per la naturalesa dels contractes de les treballadores?

I què passa amb els doblers que cada Ajuntament té pressupostats i compromesos amb les empreses gestores d'aquest servei? S'empraran per cobrir danys i perjudicis que puguin presentar aquestes empreses, com contempla el Decret d'aplicació? Totes aquestes incerteses i decisions s'han de prendre, per part de les cooperatives que gestionen (que són les pròpies educadores), contra rellotge i respondre a la situació plantejada, amb la consciència que sense la destinació pressupostària municipal no poden cobrir les nòmines de les seves treballadores durant aquests mesos.

Amb tot, els ajuntaments tenen uns romanents de tresoreria tancats al banc

amb pany i clau, per mor d'una Llei Montoro que no s'ha derogat, amb els quals podrien fer front a aquesta i moltes altres necessitats que vindran derivades de la crisi sanitària.

Per acabar d'embullar la troca, dia 1 d'abril un Consell de Govern Extraordinari anuncia que el govern incrementa la dotació dels ajuts per a sosteniment d'escoles 0-3 amb motiu de l'estat d'alarma, i dota amb 6.000 euros cada unitat de 0-3 de la xarxa d'escoles públiques i amb 3.000 euros les de la xarxa privada complementària d'escoles. La motivació, afavorir que les administracions públiques puguin establir, de cara al primer trimestre del curs següent, polítiques de quotes de caire social per beneficiar famílies amb majors dificultats. Alhora, des de l'IEPI (Institut per a l'Educació de la Primera infància) envien als ajuntaments una comunicació que diu: "Volem aprofitar per animar-vos a mantenir el servei d'acompanyament a les famílies a través de les escoles, fent propostes educatives en aquests moments tan difícils i delicats per a les persones que, amb infants petits al càrrec, han de fer front al confinament. Pensam que els professionals que treballen a les escoles amb els infants poden ajudar a pal·liar el sentiment de confusió i aportar moltes idees per tal que les famílies puguin sentir-se recolzades i animades a seguir endavant."

Com casa aquesta recomanació de la màxima autoritat educativa balear en matèria de 0-3 amb les mesures de suspensió que els ajuntaments estan seguint i els ERTO que s'estan impulsant cap a la majoria de professionals del sector?

Els criteris de justícia, coherència i igualtat haurien de seguir sent fars que il·luminin el nostre camí

Tot i ser ben conscient de la complicada situació a què ens enfrontem, des de tots els àmbits, els criteris de justícia, coherència i igualtat haurien de seguir sent fars que il·luminin el nostre camí. ■

COM VIUEN ELS ESTUDIANTS LA CRISI PER LA COVID-19?

Montserrat Nadal,
coordinador de Pissarra

El Frente de Estudiantes ha presentat un estudi sobre els efectes de la crisi de la COVID-19 en què posa de manifest les “carencies del nostre model educatiu” i de com la gestió de la crisi “ha fet encara més grans les desigualtats existents”.

Els estudiants es mostren d'acord amb mantenir les mesures de confinament que han decretat les autoritats de l'estat, però avisen que aquest fet no els obliga a “transigir amb les conseqüències de la bretxa educativa, la desigualtat d'oportunitats o la segregació”. Queda clar que no fan comptes callar ni empassar-se la seva visió del que passa.

El Frente de Estudiantes acaba el seu estudi fent esment de la “necessitat d'un intercanvi directe i real de les institucions educatives amb els estudiants”; una anàlisi de la gestió de la crisi de la COVID-19 que pretén ser una “finestra oberta a la realitat de la majoria dels estudiants del nostre país”.

El tancament dels centres educatius ha suposat el trasllat de l'exercici de la do-

cència de l'aula a l'ordinador: a dia d'avui la docència virtual és l'única modalitat possible, fins que no es produeixi el retorn a les aules; i aquesta data encara és del tot incerta. Tot seguit us oferim algunes de les conclusions a les quals han arribat:

Els fills i filles de les classes treballadores, els més perjudicats per la quarantena.

S'ha pogut constatar com és la classe treballadora la que socialment és necessària per a salvar el conjunt de la ciutadania

Al llarg del període de confinament, s'ha pogut constatar com és la classe treballadora la que socialment és necessària per a salvar el conjunt de la ciutadania: qui fa feina en els hospitals desinfectant i curant, qui fa funcionar

els supermercats i la resta d'àmbits necessaris de l'economia. Malgrat això, és el sector més perjudicat per la crisi.

Un primer exemple d'això és la bretxa digital, ja que l'ensenyament telemàtic només és viable quan es disposa de l'equip necessari, cosa que avui dia no està garantit. De fet els estudiants asseguren que hi ha moltes famílies que no disposen d'ordinadors perquè els seus fills puguin seguir el ritme acadèmic. Per aquest motiu, l'ensenyança telemàtica “fa més fonda la desigualtat de classe en el sistema educatiu i empitjora les condicions d'aquells que menys tenen”.

A tot això cal afegir que, encara que l'alumnat compti amb els mitjans necessaris per a seguir les classes per via telemàtica, l'allunyament de l'escola com a espai de desenvolupament de l'estudiant i la major presència de l'àmbit familiar dificulta la connexió de l'alumnat amb l'escola. Si abans del tancament de les aules s'analitzava que la manca de recursos en els centres dificultava l'atenció a l'alumnat més vulnerable, ara aquest reclam ha de ser molt major.

En el seu estudi, el Frente de Estudiantes alerta que el problema de l'abandonament escolar en aquests moments s'està agreujant. La quantitat d'estudiants que abans del tancament de les aules es trobaven en risc, avui estan més a prop de ser expulsats, per la força dels fets, d'un sistema educatiu "incapaç d'atendre i orientar de manera individualitzada les necessitats i potenciar les capacitats de cada estudiant".

La quantitat d'estudiants que abans del tancament de les aules es trobaven en risc, avui estan més a prop de ser expulsats

S'està gestionant de manera adequada la docència virtual?

De forma general, l'estudi del Frente afirma que la gran majoria de les classes no es donen per videoconferència. Llavors, com s'està substituint la docència? En una gran part de centres i també de nivells educatius, es funciona

amb l'ús de plataformes educatives com Moodle o similars. Aquesta nova forma d'"impartir classe" ha generat molts problemes, com els que s'esmenten a continuació:

Caos en l'educació. El primer és responsabilitat directa de l'Administració educativa, i és perquè no existeixen instruccions precises i de coordinació en la majoria de centres; la qual cosa fa que el pes i la responsabilitat recaigui damunt els docents. Aquesta descoordinació també ha suposat l'ús d'eines molt diverses per a impartir classe: el correu electrònic, diferents plataformes...

Sobrecàrrega acadèmica. El segon problema, lligat amb la descoordinació, és l'excés de càrrega acadèmica que pateixen els estudiants. Tan sols un 19% dels estudiants enquestats diu que manté una adequació del seu temps respecte de la càrrega acadèmica.

Pèrdua de la qualitat acadèmica. La manca de mitjans i formació per a gestionar la docència telemàtica, el difícil accés als materials formatius, el major pes de les dificultats socials i familiars de l'alumnat, juntament amb altres factors, suposen un major pes de la capacitat d'autoaprenentatge de l'estudiant. Aquesta situació fa evident la necessi-

tat d'alliberar els materials i el coneixement educatiu, perquè sigui de domini públic.

Augment de l'estrès i l'ansietat. Totes aquestes situacions de saturació es fan més greus si les situam en el seu context. L'estrès i l'ansietat que ja són una problemàtica per a molts estudiants es veuen agreujats per la pròpia situació de confinament.

La privatització educativa. El Frente de Estudiantes considera fonamental assenyalar que, tal com es planteja la docència per via telemàtica, suposa obrir les portes a una forma més de privatització educativa: la gran majoria de plataformes de docència on line pertanyen a empreses privades.

Tal com es planteja la docència per via telemàtica, suposa obrir les portes a una forma més de privatització educativa

Incertesa educativa. La paraula que millor defineix el sentir del conjunt de la comunitat educativa en aquests moments, i d'una manera específica dels estudiants, és incertesa: un 74,28% dels enquestats afirma no estar satisfet amb la informació rebuda i un 20% afirma desconèixer quin mètode d'avaluació li serà aplicat, un percentatge que a secundària i FP, arriba al 40%.

La principal conclusió a la qual arriba l'informe és que la docència presencial no és substituïble en cap cas, de la mateixa manera que no ho és tampoc l'escola: no existeix cap fórmula en què la docència virtual pugui assegurar el grau de qualitat de la docència presencial. La figura del docent és essencial i cal reivindicar la importància de l'escola com a "espai de desenvolupament del conjunt d'estudiants, l'educació col·lectiva orientada, a la satisfacció de les necessitats de la societat en el seu conjunt – i no a la d'uns pocs empresaris – que, a la vegada, permeti el creixement ple i individualitzat de l'estudiant". ■

EL DOL, UN TEMA A TREBALLAR AMB LA COVID-19

Cata Nicolau Gayà

Quan estàs molt trist són agradables les postes de sol. El Petit Príncep. Antoine de Saint-Exupéry

Si una paraula du implícit tot el tema del Covid-19 és la mort, aquesta gran temuda a les aules, a les converses familiars, als vídeos o a les apps infantils.

Aquesta paraula just pronunciar-la ens remou a tots per dins, però hem de tenir molt clar que és un fet natural. Per això, cal que la treballem a casa, a l'escola i sobretot a nivell social, com un fet més que ens passa en el transcurs del nostre caminar per la vida.

La mort d'un ésser estimat, genera dolor a qualsevol de les edats que se'ns presenta, però no l'afrontam igual. Això és una situació que necessitam entendre, comprendre i acompanyar. Per aquest fet, avui vos vull fer arribar un parell d'estretègies per si un dia les necessitau, o per si voleu parlar del tema en família, o per si un dia el peixet de la peixera ens deixa i no és un familiar, però sí un ésser estimat.

La capacitat d'entendre la mort varia segons l'edat que té l'infant i les seves experiències vitals

Com he dit, la capacitat d'entendre la mort varia segons l'edat que té l'infant, però no només això, sinó també segons les seves experiències vitals, segons el que ha escoltat sobre aquest tema i sobretot segons les paraules que els adults els hem transmés.

És important que els donem a entendre que amb la mort hi ha un procés de dol que tots hem de passar

Si tenim en compte el desenvolupament de l'infant, podem dir que fins als 6 anys aquests són molt literals, per tant, és important fer-los entendre que quan un es mor el cos deixa de funcionar. Però aquesta explicació per integrar-la, la necessitaran escoltar una i una altra vegada.

A partir dels 7 anys fins als 10, els infants ja entenen que la mort és una cosa definitiva i que això va lligat a no tornar a veure l'ésser estimat i que és un fet que ens ocorrerà a tots els éssers vius.

I si parlem d'adolescents, aquests ja comencen a qüestionar-se i a relacionar la

mort amb la vulnerabilitat de les persones. També comencen a demanar-se, com a sentit de la vida, i no com a pregunta literal, per què algú ha de morir.

Havent fet un repàs a com enten la mort un infant segons l'edat, és important també que els donem a entendre que amb la mort hi ha un procés de dol, que tots hem de passar, que és natural, necessari i té una funció adaptativa a la nova situació, que no serà mai el que era, però nosaltres hem de seguir endavant.

Què passa a dia d'avui?

Idò que esteim confinats, que si tenim una mort aprop no podrem vetllar-la, no podrem fer-li funeral o acomiadament en societat, que haurem de passar el nostre dolor sols a casa i amb la calor de la nostra família, i el que ens pot fer més mal és que no haurem pogut estar al seu costat. Aquest darrer fet, ens pot crear un sentiment de culpa, ara bé s'ha de tenir clar que no teniu

cap tipus de responsabilitat i que heu fet fins allà on heu pogut perquè així vos han deixat.

Per tant què podem fer?

Hi ha l'opció de voler protegir els nostres infants del dolor i aïllar-los de la gran oportunitat d'aprendre en una situació així, o d'acompanyar-los. En aquest cas, vos vull fer arribar una sèrie de propostes que des del confinament podeu dur a terme si vos vèssiu necessitats per haver d'afrontar la mort d'un familiar.

Primer de tot comunicar-ho als infants, parlar-ne, aclarir qualsevol dubte i sobretot tenir ben clar quin ha de ser el llenguatge que s'ha d'emprar. I de seguida que ho faceu podeu plorar. Plorar i fer-ho en família ens enforteix el vincle. Plorar treu les nostres emocions de dolor, de tristesa, de nostàlia... i ens ajuda a entendre que plorar és una reacció natural, que pot ser molt sanadora.

Després fer un ritual d'acomiadament en família. Podeu encendre una espelma i envoltats tots a una taula fer uns minuts de silenci per la persona estimada.

Podeu fer un recull de bons moments que heu viscut amb aquesta persona, afegir què he après d'ella i com m'ha servit aquest aprenentatge.

Podeu recopilar les seves cançons preferides o les paraules que més deia.

Podeu fer un àlbum de fotos dels moments compartits.

Li podeu escriure una carta agraïnt-li el que ha fet per vosaltres i sobretot donant permís a la seva partida.

Si és un infant que no pot escriure podrà fer un dibuix. Però també és molt gratificant dibuixar en família. Així els infants poden veure que els adults també tenen aquesta estratègia per curar el mal que és té al cor en una situació així.

Es pot realitzar el seu riu de la vida: recordant la seva biografia, ordenant-la cronològicament, damunt un riu dibuixat a un paper.

La capsula dels records: que volem guardar d'aquesta persona.

Utilitzar metàfores sobre la transformació natural de diferents estats o cicles d'animals, per explicar el tema de la mort als més petits. Per exemple: la papallona, l'oruga i el cuc, o les estacions de l'any, com creix la natura i es transforma.

A part de tot això hi ha contes (El Buit, El Jardí del meu avi, La Júlia té un estel, T'estimaré sempre, petitó...) i pel·lícules

("Bambi", "Rei Lleó", "Buscando a Nemo", per més gran "El niño con el pijama de rayas", entre d'altres) que vos podem proporcionar si vos fecin falta.

Després d'aquest seguit de propostes m'agradaria recordar-vos que en processos així poden sorgir conductes infantils que ja estaven superades, o que no havien aparegut mai. També hi pot haver somatitzacions, o reaccions emocionals que tenen una manifestació al cos físic. Però també poden sorgir preguntes, pors, ansietat, crits, rabietes, baix rendiment, passivisme, ... i això el que ens vol donar a entendre és que necessiten un adult de seguretat i confiança al seu costat que els acompanyi en aquest riu d'emocions que estan vivint i que no saben com afrontar sense el nostre suport.

I que passa quan l'adult està tan afectat o més que l'infant i no el pot acompanyar? idè sigau valents i damanau ajuda, des de l'escola vos podem donar un cop de mà, entre tots trobarem el camí. Confiau amb els tutors, amb l'equip de suport o l'equip d'orientació del centre, ja que són ells que vos poden orientar i si aquests no es veuen competents en fer-ho vos podran derivar al servei que més oportú.

I si no teniu casos a casa, que així desitjam, però voleu treballar aquest tema, perquè ha sorgit en conversa, ho podeu fer a través de contes, d'imatges o de metàfores en relació a la naturalesa. Però si voleu, d'aquest tema en podem parlar a un altre article o en podeu cercar informació ja que hi ha bastantes coses editades sobre aquest tema.

Afrontar processos dolorosos en aquests moments és molt difícil per a tots

Com a conclusió voldria fer-vos arribar que sabem tan bé com vosaltres que aquest estat no és natural, i afrontar processos dolorosos en aquests moments és molt difícil per a tots, i per tant per als infants de casa també, entre tots els ho podem fer passar menys intens. ■

DESQUISICIONS POÈTIQUES: UN TAST DE TERMINOLOGIA VÍRICA

Joan Cabalgante

L'altre dia de pagès, per la televisió, li feien una consulta a l'eminent escriptor Màrius Serra sobre els noms que ha donat aquesta crisi del coronavirus. Ara m'agradaria fer-vos arribar l'origen d'uns quants d'aquests termes.

Primer de tot, convé definir el terme pandèmia com a nom d'origen grec que prové de l'arrel pan, que significa tot i demos, que vol dir poble. I si ho pensem bé, si entenem poble com l'aldea global que som, és a dir, tot el món, té el seu sentit.

Un altre terme era la paraula contagi. Segons el diccionari Alcover-Moll contagi ve de la paraula llatina del mateix significat que és contagius, és a dir, la transmissió d'una malaltia per contacte directe o indirecte del malalt amb el sa.

Més curiosa pel qui la diu és la paraula virus, també d'origen llatí, que significa «verí»

Més curiosa pel qui la diu és la paraula virus, també d'origen llatí, que significa verí, que abans que agafés les dimensions significatives dins el camp de la informàtica, ja era un organisme d'estructura molt senzilla, compost de proteïnes i àcids nucleics, que és capaç de reproduir-se en el sinus de cèl·lules específiques vives, quan utilitza el seu metabolisme (DRAE).

El nom d'epidèmia també té relació amb tot el que està succeint. D'abast menor que la pandèmia, l'origen del nom és medieval i aquest deriva de la paraula grega, que pròpiament significa estància en una població.

Aquests termes i d'altres ens han acompanyat durant aquests dies conjuntament amb una literatura relacionada amb el tema, així com les seves corresponents versions filmiques. Un d'aquests llibres és Apocalipsi d'Stephen King, que en el seu capítol vuitè explica com es contagia un virus de grip mortal, i avisava dels perills que hi ha si es deixa sota cap tipus de control. En el terreny del cinema Matt Damon va protagonitzar una pel·lícula en el 2011 (sí, 2011 i no 2020, com alguns han volgut fer creure), titulada Contagi, que explica la història d'un virus mortal originat a Hong Kong, on la propagació també és a través de les persones.

Però si tornem a la realitat us contaré les noves que em porta una infermera gabellina, Marina Lorenzo, antiga alumna de l'IES Capdepera, que treballa en un hotel d'aquests que han preparat per a l'ocasió per acollir malalts a la manera d'hospital. Si aquests darrers semblen camps de batalla, els hotels adaptats per salvar vides no se queden curts. Des d'aquestes pàgines, li enviam una abraçada gran!

En el terreny del cinema Matt Damon va protagonitzar una pel·lícula en el 2011 (sí, 2011 i no 2020, com alguns han volgut fer creure), titulada Contagi.

Posteriorment, a les farmàcies més properes (em refereixo sobretot a Capdepera i Cala Rajada) la incertesa inicial s'ha esvaït una mica. Ara les apotecàries s'han adaptat a la nova situació i compleixen com toca amb la desinfecció després de cada jornada laboral.

Des d'aquí també els volem donar l'enhorabona per la tasca que estan complint rere el taulell de les apotecaries. Un aplaudiment també per a elles.

Practiquem allò que els autors modernistes o els romàntics ja feien molt abans que nosaltres: l'evasió

I és que la primera línia no deixa espai per a la ficció, ni per a la literatura. Des de casa, però ens podem acostar una mica més a lectures com les que acab de fer, que res tenen a veure amb el virus, perquè el que és ben necessari és que practiquem allò que els autors modernistes o els romàntics ja feien molt abans que nosaltres: l'evasió. La primera és d'un poeta molt conegut: Antonio Machado. Andrés Sorel, a la seva obra *Guía popular de Antonio Machado* dins la col·lecció *Lee y Discute*, traça un itinerari, tot i que breu i realista, revelador de la vida compromesa i literària d'aquest gran autor en llengua castellana. Compromès políticament amb la República i literàriament amb la generació del 98, aquella que va veure com es perdien les colònies espanyoles, va ser coherent estèticament i vital fins als seus darrers dies. El brevíssim opuscle s'edi-

tà a Madrid l'any 1975 i la coberta va acompanyada d'un retrat de Picasso sobre la figura del poeta sevillà. En el llibre es descriu el periple de l'autor amb reveladores dades literàries, passant per les ciutats que ell va habitar, com foren Baeza, Segòvia, Madrid o Sòria, el relat deixa entreveure que qui l'escriu també professa tot l'amor per les lletres com el personatge que les protagonitza.

Seguidament, també vos vull parlar d'un altre mestre, en aquest cas més proper a mi, a nosaltres i d'activitat recent fins fa ben poquet. Ell mateix va entrar dins la meua aula per lliurar-me el que és el seu primer llibre, *Siempre quise ser maestro*, de Santiago Barrado. De tot d'una em cridà l'atenció el seu subtítol: *Autobiografía isquémica*. I és que en ell, Santi, si em permet tutejar-lo, ens conta la seva vida des del caire de la seva professió de mestre, gens isquémica, diria jo. I és que aquest professor, nascut a Madroñera, a la província de Càceres, el tenim aquí a prop, a Son Servera, on sense fer gaire renou, ha anat educant tota la quitxalla que entrava a l'IES Puig de sa Font d'aquest poble veïnat, des de la seva fundació, ni més ni menys. En el seu relat es va definint la part bona i la no tan bona de la professió docent, amb les rutines de les avaluacions, amb les petites decepcions i amb el lema d'aprendre a aprendre com a capdavanter per treure

endavant la feina. El relat íntim de la seva vida ens regala aquest gran professor i amic, que he llegit des de la meua admiració, i que recomano no només a tot aquell que s'endinsi dintre la professió d'ensenyant, sinó també a tothom que vulgui dotar de certa realització amb tot allò que fa a la vida. Si una cosa té clara Santiago Barrado és que tot s'ha de fer des de la senzillesa i des de la humilitat que l'exercici de viure ens demana. Crec que ell, després de llegir la seva darrera valoració, ho ha aconseguit, a la seva manera. El llibre pot fer badar a més d'un els ulls davant de la maresma d'una professió burocratitzada, legalitzada, que cada dia rep un nou cop de timó, i que no pot deixar de perdre la seva perspectiva davant dels primers objectius d'aquesta activitat: els alumnes (o els infants, terme que em fa veure Jaume Frontera, que pot ser el nostre equivalent als fillets menorsquins o als boixos eivissencs).

El que és ben necessari és que practiquem allò que els autors modernistes o els romàntics ja feien molt abans que nosaltres: l'evasió.

D'altra banda, el que hi ha aquests dies és sobretot oferta cultural, músics des dels balcons, concerts a casa, escriptors que publiquen novel·les, fins i tot Pearl Jam ha llançat un disc des de les plataformes que ofereixen les xarxes. Sense sortir-me d'aquest paràmetre musical,

el meu amic poeta Pere Orpí em va donar a llegir una joia deliciosa sobre un grup emblemàtic de les nostres illes: Los 5 del Este. Amb aquest homònim titula Pep Alba una biografia del grup que és una delícia per a tots aquells amants de la música. El grup de Cala Millor, que fins i tot va arribar a enregistrar amb els mateixos aparells que els Beatles, va sonar també pels locals de Cala Rajada i deixà un bon estol de discs, testimonis d'un dels millors grups de l'illa. Pep relata una història que ell mateix protagonitzà com a membre del grup i ens conta els moments més àlgids i també les picabaralles entre alguns dels seus components. Diguem que ens fica, com a lectors, entre bambolines per mostrar la cara més personal d'aquest grup del llevant de Mallorca. Com a anècdota no més avançar-vos que també hi participà, al grup, a la seva època més madura, Tomeu Penyasso. Sabeu de qui us parlo? Gràcies, Pere, per aquesta descoberta literària i musical. Els grups d'avui dia han d'aprendre molt d'aquesta banda, que protagonitzà un dels moments de més esplendor musical a totes les Illes i a fora d'elles.

Si reprenem l'assumpte que ens ocupa aquesta secció d'avui, comentar també que hi ha hagut un bon amic excursionista i capvermeller que ha posat sobre la taula una altra qüestió ortogràfica. Hem d'escriure coronavirus amb majúscula o amb minúscula? Doncs bé, els membres de la RAE encara no s'han pronunciat sobre aquest tema, perquè suposo que també deuen estar en quarantena, i la paraula,

encara no està registrada al diccionari de la Real Academia. Els que sí que la tenen són els infatigables amics de l'Optimot, que registren les dues possibilitats, Coronavirus i coronavirus. La primera atén a la definició Gènere de virus de la família Coronaviridae que inclou l'agent de la bronquitis infecciosa aviària, de la diarrea neonatal dels vedells (...). I la segona Família de virus amb RNA monocatenari de sentit positiu, de forma esfèrica i amb nucleocàpsida de simetria helicoidal, amb un diàmetre de 80 a 130 nm, que presenten un embolcall amb expansions en forma de pètals o punxes. D'altra banda, el DIEC tampoc registre encara aquest terme.

Hem d'escriure coronavirus amb majúscula o amb minúscula?

Si seguim amb aquesta qüestió, també és interessant veure quin és el gènere que s'ha d'emprar a l'hora de referir-se a aquest mot: tant en castellà, com en català i en francès, la paraula coronavirus és un nom que presenta el gènere masculí, en canvi en anglès coronavirus és un mot neutre. Per Internet, la balança oscil·la entre la coronavirus (suposam que en correlació amb malaltia, que també és un vocable femení) i el coronavirus; però si atenem al TERMCAT, la paraula és masculina i hauria d'anar acompanyada per l'article masculí el.

La malaltia no ens ha de fer sucumbir i la literatura ens ha de salvar

En definitiva, la malaltia no ens ha de fer sucumbir i la literatura ens ha de salvar. Ara que sabem l'origen del seu nom, anem a l'arrel del problema. Siguem radicals, en el sentit més etimològic del terme i, per ventura, així podrem sortir-ne amb la dignitat d'haver entès la paraula que l'identifica. El coronavirus és un nom que cercaren devers vint milions de vegades a través de Google i altres xarxes socials els primers dies; 19 representa l'any que va sorgir; la D ve de la paraula anglesa Disease i la corona li ve de les extensions que porta el seu nucli, molt semblants a la corona solar, descobriment revelat per la revista Nature l'any 1968. ■

REFLEXIONS CONFINADES SOBRE EDUCACIÓ

Catalina Thomàs Galmés

Ara que ja han passat tants de dies des que començarem el confinament i que, després de molt de caos i estrès laboral n'han arribat alguns de descans —Pasqua és aquí, ho sembli poc o gens— puc començar a reflexionar una mica i veure amb una certa perspectiva tot allò que hem fet, tot allò que hem dit i tot allò que ens hem quedat a dins.

Queda enfora aquell divendres, 13 de març. M'havia reincorporat a la feina (ESO, centre concertat de Mallorca) el divendres anterior després d'una baixa per maternitat. Il·lusió per tot allò que m'esperava a les aules i pena pel que deixava a ca nostra eren, a parts iguals, les meves companyes aquells primers dies a l'escola.

Quan arribà l'anunci d'aquesta gran arrebegada ens posàrem en marxa per decidir el com, més que el què. Durant dues setmanes funcionàrem amb correus electrònics (els corporatius dels docents i els personals dels alumnes). L'allau diari de missatges entrant i sortint de la safata va ser esgotador. La vo-

luntat de fer-ho bé i de no deixar ningú enrere ens van fer de guia. Sense relloge. Les correccions, les abraçades virtuals, les tutories a la distància, la preocupació pel petit percentatge d'alumnes que estaven incomunicats (alguns per voluntat pròpia, com després de molts intents aconseguírem esbrinar), les hores i hores dedicades a la feina que obligaven a deixar la família i el descans en segon terme... En tot això es va convertir la nostra vida laboral d'un moment a l'altre.

L'allau diari de missatges entrant i sortint de la safata va ser esgotador

Durant la tercera setmana decidírem posar en marxa una plataforma que ens ajudés i que ens fes la feina més àgil. Proves, gestions, recerques... Temps i il·lusió per aconseguir tenir-la a punt. En cap moment la burocràcia ens deixà d'acompanyar... Inspecció de-

mana documents, Direcció necessita documents, cal refer les programacions, cal, cal... Calen moltes hores.

Durant tots aquests dies la informació és tan exageradament voluminosa que un ha de fer un esforç per triar allò que pot llegir. I, com tots al final posam els ulls en el que més ens interessa, els articles sobre educació i les opinions diverses sobre la situació del servei que ofereix el nostre col·lectiu han estat els que més he consultat. Si hagués de resumir en dues paraules allò que en pens, aquestes serien "contradiccions constants".

D'una banda, hem dirigit tots els nostres esforços a intentar continuar amb una vida acadèmica "normal" dins una situació que no ho és gens. És ben cert que C'est n'est pas une école, tots hi estam d'acord.

També és cert, emperò, que no podem caure en el reduccionisme. En una situació tan excepcional com és aquesta no crec que sigui gens engrescador per a ningú (ni alumnat ni professorat) que el nostre col·lectiu es quedi aturat i amb la voluntat de donar per acabat el curs. En aquests moments m'importa poc si les autoritats ens faran avaluar, no avaluar, fer repetir o no fer repetir, impartir continguts de repàs i consolidació o continguts nous. Ara no és del tot rellevant si els continguts seran avaluable o no —perquè tanmateix hauré de fer allò que se'ns digui que hem de fer—, si només podrem fer una valoració qualitativa de la feina dels nostres alumnes... No és el tema.

El tema és que nosaltres, com a educadors que som o que pretenem ser, hem de tenir molt clara quina funció tenim. Crec que tenim la responsabilitat d'ajudar a la gestió d'aquesta crisi aportant rutines i acompanyament. Nosaltres no

hem de ser en una UCI vuit o deu o dotze hores al dia tapats de cap a peus; no hem de carregar ni col·locar productes en un supermercat; no hem d'estar a primera línia a cap farmàcia; no hem de netejar centres de salut; no hem de desinfectar els carrers ni recollir cada nit les escombraries. Nosaltres no hem de posar multes als incívics insolidaris que no entenen una oració de tres paraules: Queda a casa.

Tenim la responsabilitat d'ajudar en la gestió d'aquesta crisi amb rutines i acompanyament

Nosaltres podem fer quelcom molt important amb els nostres alumnes, això sí: Podem estar devora –des de la distància, però molt a prop alhora– perquè, gràcies a les noves tecnologies, cada dia els podem fer arribar paraules d'ànim. Cada dia podem fer que tinguin contacte amb allò que ha constituït la seva normalitat des que són capaços de recordar... Anar a escola. Ara no podem ser a escola presencialment, però som ben capaços –som un col·lectiu compromès i ho hem demostrat en moltes ocasions– de fer-los costat.

A nosaltres ens ha agafat ja adults però a ells, aquesta crisi els ha fet viure una returada històrica de ben joves

No crec que sigui el moment de l'egoisme. A nosaltres ens ha agafat ja adults però a ells, aquesta crisi els ha fet viure una returada històrica de ben joves. En el meu cas, els alumnes que tenc a l'altra banda de la pantalla són adolescents, amb tota la complexitat que aquesta paraula duu implícita. Nosaltres podem esdevenir –i repetesc que ho sabem fer– una guia dins aquest caos (per ventura tenir una missió com aquesta ens ajuda a alleugerir el nostre propi caos). Amb uns més que amb altres –com passa a la vida que fins ara ha estat la real– la connexió serà més forta i el vincle i la confiança més fermes; no tant amb altres. Als centres, emperò, no treballem tot sols, l'equip docent és ampli i divers i, gràcies a aquesta diversitat, tenim capacitat d'arribar a alum-

nes també totalment diferents i amb necessitats tan variades.

Aquest acompanyament emocional és el primer que podem fer per ells. De moment conservam la feina i la nòmina no ens desvetlla a les nits. Vendran retallades, no som ingenus. Però de moment no les tenim aquí. En molts de casos sí que la qüestió d'arribar a final de mes lleva la son als seus pares i/o mares. Potser ERTA sigui una de les paraules que més hagin sentit aquests dies a casa, o potser sigui por o padrints (que no podem veure si tenim sort; que ja no hi són si no en tenim).

La segona gran aportació que podem fer els docents és el fet de ser proveïdors de rutines. Els que teniu fills en edat escolar a ca vostra segur que ho heu experimentat durant aquestes setmanes. Aixecar-se, berenar i arreglar-se per començar la tasca de l'escola és una rutina fantàstica. Ens hem esgotat (necessiten ajuda, encara no són autònoms els menuts), ens hem enfadat, hem rigut i hem criticat el professorat ;)... Però hem après coses. Més o menys coses, això no és l'important. L'important ha estat haver d'asseure's una estona per seguir amb aquella normalitat que hem perdut i que –qui ens ho havia de dir– enyoram.

Els nins i nines –els adolescents també, em consta– se senten units quan han de fer els mateixos deures, quan els donam l'oportunitat de ser “la classe” una altra vegada, quan se senten protago-

nistes de la pròpia educació, quan se saben importants per a aquesta institució que és la seva escola i que tan orgullosa mostra els seus progressos –confinats, però progressos– a les xarxes socials. Aquest sentiment de pertinença que nosaltres com a professionals de l'educació els intentam garantir dia a dia rere una pantalla d'ordinador els ajuda a seguir endavant. Així ho manifesten molts d'ells.

Després de vint anys de professió se'm repeteix la mateixa idea: Per què hem d'impartir aquesta ingent quantitat de continguts?

Aquestes vacances estranyes (ho són, per moltes panades i rubiols que hàgim fet) ens serveixen a molts per veure més clara encara la necessitat de la rutina per mantenir un bon estat emocional entre els nostres nins i nines, els propis i els de l'escola i a l'inrevés. Estic segura que dia 19 a vespre n'estarem tots del tot convençuts. El significat de les vacances no és el de sempre, en això hi estam d'acord.

Després de vint anys de professió se'm repeteix la mateixa idea a final de curs: Per què hem d'impartir aquesta ingent

quantitat de continguts que no s'arriben a assolir com cal? Per què no podem fer-ne menys i millor?

Finalment –no ho he deixat per al final per casualitat– cal abordar la qüestió acadèmica. Fins ara les directrius que hem rebut sobre els continguts ens han dirigit cap al repàs i la consolidació. Hi estic totalment d'acord. Tenir temps per reforçar l'ortografia, l'expressió escrita i poder dedicar amb tranquil·litat moltes sessions a les competències –ben enteses– ha estat un luxe. Després de vint anys de professió se'm repeteix la mateixa idea a final de curs (estem o no confinats): Per què hem d'impartir aquesta ingent quantitat de continguts que no s'arriben a assolir com cal? Per què no podem fer-ne menys i millor? En aquest sentit aquestes setmanes han estat molt positives.

Cal plantejar ara l'avançament de matèria als tres primers cursos de Secundària. A 4t ja està decidit que es pot avançar temari. Jo dic que vull avançar però al ritme que la circumstància em deixi i comprovant l'assoliment dels continguts. Estic convençuda que serà positiu i que potser farem manco, però ho farem millor. No correrem.

Un altre tema que és sobre la taula és l'avaluació. Fins ara sols ha estat permès fer una valoració qualitativa. Els meus alumnes –només puc parlar per ells, de primera mà només conec la feina del meu centre– han fet una feinada. Puc dir que un 95% del total ha seguit. Els alumnes amb adaptacions les han tengudes: Els que les tenen no significatives han tengut manco volum de tasques i amb una flexibilitat de lliurament i unes condicions adequades; els que les tenen significatives han rebut les tasques de manera personalitzada. El Departament d'Orientació ha col·laborat molt amb les tutores i la resta del professorat per tal de fer el seguiment dels alumnes que inicialment es varen despenjar (per condicions personals/familiars o per voluntat pròpia).

On vull anar a parar? Vull reivindicar que els vull avaluar. Positivament, perquè és el que es mereixen. Vull dir que vull ser flexible amb cada alumne/a i les seves circumstàncies (com sempre, però bastant més per l'excepcionalitat de la situació).

No serà un final de curs normal i ens adaptarem a les instruccions que se'ns donin

El curs acaba dia 19 de juny. Òbviament no serà un final de curs normal i ens adaptarem a les instruccions que se'ns donin, però no és el moment de no fer res ni tampoc de caure en el victimisme.

També vull dir que hem tengut una espècie de laboratori de proves durant tres setmanes i mitja i si, com tot sembla apuntar, el confinament i la no-assistència a l'escola s'allarguen, ja sabem bastant bé com necessitam fer feina. No és l'hora d'aturar-se. El curs acaba dia 19 de juny. Òbviament no serà un final de curs normal i ens adaptarem a les instruccions que se'ns donin, però no és el moment de no fer res ni tampoc de caure en el victimisme.

He sentit a xerrar molt aquests dies sobre els “complexos” que tenim els docents, que necessitam donar molta feina als alumnes per justificar el nostre sou. No entraré en aquest reduccionisme trist i culpabilitzador perquè no està a l'alçada de les circumstàncies. Qui pretén fer-se dir mestre/a ho ha de ser de veres. I no es tracta de ser màrtirs tampoc! Que ningú em malinterpreti. Tots som adults, ens entenem.

És aquí on molts estareu pensant en la bretxa digital per rebatre les meves paraules. Seria molt ingènua si no pensàs que és certa, que existeix i que pot deixar molts alumnes pel camí. Però jo no em vull quedar aturada davant la constatació d'aquesta realitat perquè això no serveix per a res. Molts seguiran (amb ordinador i wifi a casa), per a d'altres serà més complicat. Aquí hi entrarem més a fons i, amb manco mitjans –també sabem ser creatius: WhatsApp, correus electrònics amb fotos de material, una telefonada per setmana si no se'n pot fer més– farem que aquest percentatge (més o menys gran tot depenent de la singularitat de cada centre) també pugui tenir les tres coses que volem que tenguim: acompanyament, rutina i, si pot ser, algun contingut ben assolit i algun altre de nou per sentir que la vida segueix i que, malgrat tot, cal seguir caminant.

Que els continguts acadèmics no són importants devora la magnitud de la tragèdia és obvi. Però aquesta obvietat no pot sostenir l'argumentari per no fer la nostra feina.

Segurament amb un altre mes d'escola a distància moltes opinions abocades aquí tendran matisos. Potser no em reconegui en algunes coses que ara tenc tan clares, però les passes les hem de fer una rere l'altra. Ara per ara som aquí.

Molts ànims a tots i totes!

PS. Vaig començar a fer feina el mes de setembre del 1999. Som professora de Llengua Castellana i Literatura i Ciències Socials a ESO. Aquest és el quart curs que faig de Cap d'Estudis i m'agrada molt la meua feina, de fet, de cada any m'agrada més. M'encanta llegir, escriure i estar amb la família. Som, com tots, una persona confinada a hores d'ara! ■

ÉS PROU VISIBLE L'ETAPA D'EDUCACIÓ INFANTIL?

Dana Garcías Mas

Jo, com a mestra i ara també com a mare, sempre he dit que sí, i no només visible, és una etapa fonamental i vital per al bon desenvolupament cognitiu i emocional dels infants.

Doncs si és així i així ha de ser, sembla incoherent que els darrers dies em senti qüestionada per la tasca que estam fent les mestres d'aquesta etapa educativa. Per ventura hi ha persones que encara no han entès que anar a escola els petits no significa deixar-los a una guarderia... Quina paraula més lletja, ja de bon començament! Quan dic escola dels petits, vull dir tota l'Educació Infantil que va de 0 fins a 6 anys, per si en tenni algun dubte.

L'Educació Infantil no és assistencial. Pensava que això ja ho havíem superat feia molts d'anys...

L'Educació Infantil no és assistencial. Pensava que això ja ho havíem superat feia molts d'anys

El sentit d'aquest escrit té un caire reivindicatiu i, sincerament, m'ha sobtat a mi mateixa... En aquestes alçades encara s'ha d'explicar quina és la finalitat d'aquesta etapa educativa? Crec que la resposta ja està ben definida dins la mateixa pregunta.

L'Educació Infantil no és assistencial. Pensava que això ja ho havíem superat feia molts d'anys... Llavors si és així i ningú ho qüestiona, quin sentit té ara aquesta mena de desconfiança envers la nostra professionalitat?

Puc entendre que estam vivint moments prou complicats: famílies confinades, famílies nombroses, famílies recloses a pisos petits, pares i mares fent teletreball o anant a fer feina, o també situacions personals i econòmiques adverses... Aquesta situació mai ningú l'hauria imaginada i sí, tot plegat és delirant.

Malgrat tot això, no acab d'entendre perquè algunes persones posen en dubte la nostra tasca docent i, per això, m'agradaria que entenguessin algunes coses...

Un mestre necessita observar directament, és a dir, en tots els sentits: observa tot allò que va passant dins la seva aula i així, i només així, es pot fer un bon seguiment dels infants.

Un mestre educa des del cor, actua segons la situació que s'esdevé, i és que la creativitat dels infants és infinita... Un mestre organitza i reorganitza de manera constant, així ha de ser i així s'ha de fer. Per tant, no cal dir que és del tot impossible digitalitzar-lo.

Però davant aquesta impossibilitat, ens intentam reinventar i, com sempre, ajudar totes les famílies i ara més que mai.

Tenim activitats preparades gairebé per a cada dia de la setmana. Us oferim tot tipus de recursos per Internet (sí, també sabem que la bretxa digital ens està jugant una mala passada a tots). Intentam fer-vos costat i ser-hi sempre, com hem anat fent abans que arribàs aquest gran maldecap.

Hem d'entendre que cada centre educatiu segueix una línia metodològica. Sabem el que feim i per què ho feim. És cert que ens hem d'adaptar a les noves circumstàncies però això, en cap cas, ha de significar tornar enrere. Moltes companyes meves viuen aquests dies amb una gran angoixa perquè les famílies els reclamen un tipus de material que la majoria de centres ja no fa servir, almanco en aquesta etapa educativa. Parlem de les fitxetes de treball individual per fer matemàtiques i lectoescriptura. Les àrees són transversals i, per aquest motiu, un infant pot aprendre la lectoescriptura i les matemàtiques (per citar-ne algunes) en qualsevol moment del dia. Només cal obrir la gelera i observar: està plena de continguts perquè els infants puguin aprendre a fer matemàtiques, a escriure i a llegir, a dibuixar, a imaginar, i moltíssimes coses més.

Per favor, no ens angoixem els uns als altres. Estam per a ajudar les famílies...

Per favor, no ens angoixem els uns als altres. Estam per a ajudar a les famílies; però sempre seguint el nostre criteri pedagògic del qual, com a professionals de l'educació que som, no cal que ningú en dubti. ■

4 COSES ESSENCIALS

Xesco Casacuberta

Aquests dies de confinament estem vivint experiències ben diferents i ens estan passant moltes coses noves. Si a més heu tingut la sort d'estar confinats amb un o més infants us haureu adonat que durant un sol dia en passen moltes, de coses! Som pare de família nombrosa de 2 fills de 6 anys i una filla de 9. A més a més som mestre de primària. Per tant aquesta setmana bàsicament la meua feina ha consistit en estar pendent del benestar dels infants. Dels meus de

manera presencial i dels tutoritzats de manera virtual. Durant els darrers 7 dies he pogut comprovar com en moments excepcionals com els que vivim les persones ens aferram a les coses essencials. Però quines són aquestes coses? Què és tot allò essencial que han necessitat els infants dels quals som responsable? Dels 3 que he vist néixer i dels 24 que vaig conèixer el setembre? Després d'una setmana intensa d'observació se m'acudeixen algunes idees.

Què és tot allò essencial que han necessitat els infants dels quals som responsable?

En primer lloc, i molt per davant la llista de prioritats, la RELACIÓ. Després d'estar totes les hores del dia amb ells s'ha fet evident que els infants han necessitat sentir-se segurs i protegits pels adults. Proposar un nou horari i repensar algunes normes i límits ha sigut bàsic! També han necessitat sentir-se acompanyats i escoltats. Sentir que podien comptar amb nosaltres per respondre les seves preguntes i inquietuds i sentir-se acompanyats d'altres infants, dels germans, dels veïns del balcó del davant o dels companys de classe a l'altre costat de la pantalla. I així com els de casa han necessitat sentir el nostre escalf físic, l'alumnat el nostre escalf virtual. Sentir que, malgrat la distància, penses i comptes amb ell. En una enquesta que vaig passar a les famílies per valorar les tasques que els hi anava enviant el que van valorar més positivament varen ser els vídeos on em podien veure amb cara de son i despeninat però on els donava ànims i coratge.

En segon lloc, he pogut observar que necessiten mantenir-se ocupats. I amb què han estat més ocupats? JUGANT! Deixeu que vagin al seu ritme i observeu. Els de casa han jugat a parxís, a Scrabble, a cartes, a jocs de construcció, a pares i mares, a comprar i vendre, han lluitat com a lleonets... I han explorat l'entorn! Els de casa han posat nom a tots els caragols del corral! I això m'explica una alumna meua a través d'un correu electrònic: "Me aburro! Pero en casa hacemos muchas cosas! Jugamos, hablo con la vecina, por las noches aplaudimos..."

En tercer lloc l'EXPRESSIÓ ARTÍSTICA. Aquests dies les famílies hem pogut

comprovar com 4 fols blancs i uns retoladors o 2 pinzells i unes aquarel·les mantenen les feres lluny del caos! Hem vist que els infants necessiten canalitzar tot allò que viuen, pensen i senten a través de les mans, dibuixant, pintant, retallant o aferrant. Hi ha una idea interessant que volta aquests dies per xarxes i que diu alguna cosa així com: tothom preocupat perquè arribin els deures per mantenir-los ocupats i el que ens ha salvat a les famílies són les manualitats! Touché! Jo aquí hi afegiria la música. A casa n'hem escoltat, hem cantat, hem tingut temps per practicar molt més amb els instruments i hem ballat! L'única foto, per exemple, que he rebut d'una alumna meva hi surt ella tocant el violí amb el seu germà assegut al piano. O només basta veure els vídeos més emocionants que corren per les xarxes i on surten infants! No n'he vist cap on apareguin fent una comprensió lectora o repassin les taules de multiplicar. En la majoria pinten, canten, toquen o ballen!

I en quart lloc moltes famílies hem tingut l'oportunitat de veure de quina manera els infants necessiten el MOVIMENT! Tancats a casa reboten! Necessiten moure's, córrer, xutar, arrossegar-se, botar... A casa hem corregut escales amunt i avall, hem fet sessions d'aeròbic, hem ballat i fins i tot ens vam fabricar una bicicleta estàtica! Això és un altre tema, però és sorprenent com les limitacions aguditzen l'enginy!

Moltes famílies, doncs, amb només uns dies, hem comprovat que els infants necessiten RELACIÓ, JOC, EXPRESSIÓ ARTÍSTICA I MOVIMENT.

Anem a veure ara quantes hores de tot això els oferirà l'escola quan acabi el confinament. No fa falta calculadora. De moviment, dues hores d'educació física setmanal. D'expressió artística, una hora de música i una de plàstica. I de joc lliure i voluntari mitja hora diària de pati. Pel que fa a valorar la importància d'enfortir les relacions i vetllar per la convivència ja és més difícil de comptabilitzar i com a mestre us puc dir que es treballi més o menys depèn molt de la

persona que hi ha entre la pissarra i l'alumnat. Resulta, doncs, que si comptem les 4 hores de les "maries" més les 2 hores i mitja de pati, els nostres infants es passen 6 hores i mitja de 25 cobrint les seves necessitats educatives més bàsiques. L'escola encara ofereix NOMÉS una quarta part del temps a les coses essencials. Les altres tres quartes parts ja les coneixeu! Bàsicament seure i fer el que vàreu fer vosaltres quan éreu a primària!

Moltes famílies hem comprovat que els infants necessiten RELACIÓ, JOC, EXPRESSIÓ ARTÍSTICA I MOVIMENT

No serà que en general tenim una escola que vetlla molt poc per les necessitats reals del nostre alumnat? Durant aquests dies se'ns ha fet molt evident el que necessiten i el que els hem d'oferir perquè creixin sans i forts. No hauríem, doncs, de canviar perquè tot allò que creiem que han d'aprendre (escriure, llegir, les operacions bàsiques i fins i tot els minerals, si molt m'apures!) ho aprenguin a través del moviment, l'expressió artística, el joc i les relacions sanes i fortes? No aprendrien més i millor? I no serien més feliços? ■

ENTRE EL “TOT ANIRÀ BÉ” I EL “RES NO SERÀ IGUAL”

a <https://diarieducacio.cat/entre-el-tot-anira-be-i-el-res-no-sera-igual/>

Elisabet Abeyà

Aquests dies rebem quantitat de missatges que oscil·len entre el “tot anirà bé” i el “res no serà igual” i anem vivint amb incertesa entre els uns i els altres.

Els primers dies del confinament m'agradaven molt els missatges del “tot anirà bé”. Cançons optimistes amb dibuixos alegres, arcs de sant Martí, desitjos de tornar-nos a abraçar i el convenciment que tot això només haurà estat un parèntesi en les nostres vides. Així com passen els dies, m'he adonat que “tot anirà bé” no ho podem dir a tothom. No ho podem dir als qui ara ja no els ha anat bé: als qui ja tenen morts a la família i entre els amics, als

qui han perdut la feina, als qui no saben si podran tornar a obrir la seva botiga de barri... A tots aquests, dir-los “tot anirà bé” és com a mínim una declaració mancada d'empatia.

Després han anat arribant els missatges de “res no serà igual” i ens fan adonar que ens trobam davant un gir decisiu de la història, d'un moment apassionant a partir del qual ja sempre parlarem de “abans de” i “després de”. Entre aquestes opinions del “res no serà igual”, hi ha les que donen per fet un canvi en positiu: tendirem a un món més ecològic, més solidari, valorarem més les petites coses i sobretot les coses necessàries i prescindirem de la resta, comprarem al comerç local, tindrem cura dels avis, valorarem més el sistema sanitari públic, aprofitarem l'oportunitat no per restablir l'ordre precedent sinó per crear-ne un de nou... També hi ha les opinions que preveuen un canvi en negatiu o alerten de les conseqüències nefastes que poden te-

nir lloc : pèrdua de llibertats, més control dels estats sobre els individus, percebre els altres com una amenaça, empobriment generalitzat, més precarietat... Des d'una illa amb l'economia basada en el turisme de masses, els canvis en negatiu es veuen molt possibles, tan avesats com estam a veure els interessos dels poderosos per damunt de les necessitats ecològiques de preservació el nostre medi i de les necessitats de les persones.

Tendirem a un món més ecològic, més solidari, valorarem més les petites coses

Enmig d'aquests temors i d'aquestes incerteses viu tot el món educatiu: els alumnes, les famílies, els mestres, l'administració educativa... Al meu petit barri de poble hi viuen quatre ensenyants en actiu: una professora universitària, una professora de secundària, una mestra de primària i una educadora d'escola bressol. Parlam un poc pel whatsapp i un poc a crits des dels terrats i balcons. Cadascuna ho està vivint de manera diferent, totes preocupades pels seus alumnes i conscients de les diferències que es viuen a les llars. La professora universitària es passa el dia aferrada a l'ordinador: fa classes virtuals, prepara tasques, respon preguntes i consultes dels alumnes ... i em diu que enyora les classes presencials. Fa tanta de feina que no té ni temps de respondre els missatges dels amics. La professora

d'institut fa cada dia una tutoria amb el seu grup d'adolescents d'ESO, els motiva per fer una vida activa (els ha dit que no vol veure cap pijama!) i els proposa activitats sense pressions d'avaluació tot intentant que trobin el gust de llegir i d'aprendre. Es coordina amb els seus companys i pensen què faran tots plegats quan es puguin tornar a veure. La mestra de primària fa el que pot. Intenta mantenir el contacte amb tots els nins i nines del seu grup, que tenen escassos vuit anys, i amb les seves famílies, però sap molt bé com en aquesta edat els infants aprenen en estret contacte els uns amb els altres i com és d'important un gest o una mirada en el moment oportú. "No m'agrada ser la mestra virtual dels meus nins", m'ha dit. I és que ella no vol ser una mestra a distància. Vol veure com creixen i aprenen amb les interaccions entre ells. La mestra d'escola bressol només pot enviar als infants algun vídeo on els explica un conte o els canta una cançó i els pares els ho mostren quan ho troben oportú. Enyora els infants i es demana per les circumstàn-

cies de les seves famílies. A nivell laboral és la que ho té més difícil ja que l'escoleta on treballa és privada, han fet un ERTA i no és segur que el centre torni a obrir perquè moltes famílies hauran perdut la feina i no podran pagar les quotes.

Els professionals de l'educació, després de l'ensurt inicial, s'esforcen

Quatre mestres diferents, quatre nivells educatius, múltiples situacions familiars. Com serà l'ensenyament després d'això? N'hi ha que diuen que tot tornarà a ser com abans, n'hi ha que diuen que guanyarà pes l'ensenyament a distància. Enmig d'aquesta situació que ha capgirat el nostre món quotidià d'un dia per un altre, els professionals de l'educació, després de l'ensurt inicial, s'esforcen. Aprofiten l'aturada per aprendre, per plantejar-se sols i en equip, com reprendran el treball als centres, quins valors sobreviuran a la sotragada i quins valors voldran promoure. S'esforcen per utilitzar les tecnologies tot i veure'n les mancances, procurant que tothom sigui tengut en compte. No es tracta de competir a veure qui elabora el recurs més espectacular, ni qui fa el millor vídeo sinó d'acompanyar infants, joves i famílies fent-los sentir que els seus mestres pensen en ells i que hi són per ajudar-los. Han entès que no es tracta de salvar el currículum sinó que es tracta de salvar les persones.

Elisabet Abeyà (Publicat a El Diari de l'Educació, 12 d'abril 2020) ■

CARTA OBERTA D'UN PROFESSOR CONFINAT

Doménec Boronat

Com a professor d'un centre públic, m'agradaria compartir amb la resta de companys del gremi una sensació experimentada durant aquests extraordinaris dies de confinament. Sensació que, pel que he vist i temptejat, sembla bastant generalitzada.

És cert que, com apunten alguns i algunes, en temps de crisi i excepcionalitat ser pragmàtic i resolutiu és un avantatge. No cal dir que la pandèmia declarada fa gairebé dos mesos ens ha agafat a tots -sectors públics i privats- sense resposta. I, per tant, davant l'agreujament de les

circumstàncies era necessària una actuació ràpida i directa. A tal efecte, el decret de l'estat d'alarma promulgat fa més de sis setmanes ens obligava a moltes coses. Entre elles, a tancar les aules d'escoles, passant per infantil, primària, ESO, formació professional, batxillerat i ensenyaments universitaris, és a dir: tothom a casa i a esperar notícies.

A partir d'aqueix moment, i sense tenir en cap moment en compte el sentir dels professionals de la docència que ens deixem les hores en les aules, comença un accelerat pla d'improvisació que s'inicia al cim del Ministeri d'Educació, passant per les

secretaries d'Estat i les respectives Conselleries, fins arribar a la direcció dels centres educatius, i que té com a mesura més visible l'acord entre Govern i autonomies per a què tots els alumnes vinguessin d'on vinguessin i amb l'expedient que tinguessin passassin de curs.

Durant els dies en què anavava gestant-se aquesta decisió, i amb l'alumnat esperant a casa, els equips directius anaven rebent improvisades instruccions carregades d'ambigüitat - i que desprenien altes dosis de tecnocràcia-, mentre el professorat es familiaritzava com podia amb les aplicacions telemàtiques per tal de

mantenir una continuïtat docent que ja veuríem com anava.

En dies posteriors s'accentuava la càrrega burocràtica forçant els departaments i equips educatius a una revisió accelerada de les programacions i, en conseqüència, dels criteris de qualificació per tal que es poguessin adaptar a la nova ordre ministerial.

A partir d'aquí, els companys de professió ens hem dedicat durant setmanes a organitzar reunions i grups de whatsapp per tal de perfilar percentatges i redactar noves mesures de reforç, revisar metodologies, criteris de promoció, objectius, competències i continguts prioritaris... Una llarguíssima, feixuga i per moments innecessària burocràcia amb la qual, a poc a poc, ens hem oblidat per moments que érem professors i que estàvem confinats. I aquí vaig...

Els companys de professió ens hem dedicat durant setmanes a organitzar reunions i grups de whatsapp

Al dia que vàrem veure les aules per darrera vegada; des d'aquell moment en què amb una veu entretallada i tremolosa els vàrem dir als nostres alumnes allò de "Bé... Sabeu que a partir d'avui se suspenen temporalment les classes presencials... Ara esperem instruccions per veure com hem de reconduir tot això, i ja us direm coses... De moment, esperem que tot això no duri molt i ens tornem a veure aviat... Ànim i coratge...".

(Torne a repetir el que he dit més amunt: en temps de crisi i excepcionalitat, ser pragmàtic i resolutiu és un avantatge... Però no basta!).

Des d'aquell dia, no hem fet més que revisar instruccions administratives. Les reunions d'equips educatius durant aquestes setmanes han estat únicament destinades a servir la nova

normativa ministerial: modificar percentatges, arrodonir xifres, etc; sense ni tan sols qüestionar si allò que fèiem beneficiaria la formació integral del nostre alumnat: simplement estàvem allà per no posar entrebancs a la nova ordre educativa i, així, que aquesta facilitara la promoció del major nombre d'alumnes possible.

I jo em demanava com a professor: Quina és la nostra funció en aquesta situació d'emergència? Tornar a redactar programacions? Què estem aprenent d'aquesta pandèmia?

Des que vàrem acabar les classes presencials, l'únic objectiu que s'ha perseguit ha estat que l'edifici educatiu no caigui. Ens hem passat anys i panys qüestionant les lleis educatives, els models, les metodologies, el propi sistema... Els indicadors exteriors sempre ens situen a la cua de resultats en totes les llistes i països, i de cop, ens arriba una situació d'excepcionalitat que aventura un canvi de model social. I què?... Ens havíem d'aturar, teníem una grandíssima oportunitat de reflexionar no sols sobre el propi model, sinó també sobre tot allò que ens envolta. I fer partíceps d'aquesta urgent reflexió a tot el sistema educatiu, als nostres alumnes, a les famílies. Ni que fos per unes setmanes, podríem haver canviat els nostres programes curriculars, les nostres unitats didàctiques i que estiguessin al servei de les conseqüències de la pandèmia i de l'immens desafiament que com a societat ens estava plantejant. Que en les reunions telemàtiques d'equips educatius, ni que fos per uns dies, per unes hores, es posaren sobre la taula noves idees, nous enfocaments, nous punts de vista. El món estava en crisi i des de les diferents matèries podíem abordar-lo i revisitar-lo. Si ja no teníem la urgència dels resultats... Si, com ens havia dit l'ordre ministerial canalitzada a totes les direccions de centre, havíem de promocionar tothom, perfecte. A partir d'ara, tothom passa de curs i durant aquests dies reinventem les nostres matèries, intercanviam propostes, focalitzem l'interès en la nova situació creada pel virus COVID 19.

I ens hem passat els dies parlant de percentatges, de criteris, de

competències prioritàries i estàndards d'aprenentatge, de... Hem desaprofitat una ocasió que semblava que ni pintada.

I jo em demanava com a professor: Quina és la nostra funció en aquesta situació d'emergència?

Vist el que he vist, i ara que el pla de desconfinament ja està traçat, l'única urgència era aquella que no col·lapsara el sistema, aquella que no qüestionara el nostre model educatiu: calia jugar sobre segur, no fos que... I traslladar el més aviat possible la metodologia emprada en les aules -aqueixa metodologia presencial de "confinament" diari de 8'ooh a 15'ooh-cap a una altra de confinament virtual on, amb els migrats recursos telemàtics de caire domèstic de què disposem, poder rompre la distància digital oberta entre professor i alumne. Però fins aquí... Al final l'edifici educatiu aguanta, però fins on donaran els fonaments?

Si l'alerta sanitària provocada per la pandèmia ens ha mantingut tancats durant setmanes, posant en quarantena la nostra vida de cada dia, per què no hem estat capaços de posar també entre parèntesi el nostre model educatiu? Em pregunte... Un cop recuperem la desitjada normalitat i els alumnes tornin a les aules, allà pel mes de setembre, què hauran après de tot això? Quin volum de consciència hauran adquirit després d'aquesta experiència confinada, si els hem tingut gairebé segrestats amb tasques intrascendents que anul·laven el seu instint més bàsic: el de la curiositat? Quin futur volem, si no hem estat ni tan sols capaços de copsar amb ells i elles les immediates conseqüències del present?

A partir d'aquest fet extraordinari, com es construeix l'esperança d'aquestes generacions? Quin sentit té la nostra feina si no és ajudar-los a aconseguir-la? ■

EDUCACIÓ: L'ESCUT NECESSARI

Albert Catalán

Beure palo mallorquí, aigua calenta amb rodanxes de llimona, infusió d'artemisia, te d'all, llet de dona, orina infantil, metanol, etanol, infusió de gingebre, cafè... Gargaritzar amb sal; fer bafs amb aigua calenta o amb infusió d'eucaliptus; ingerir clorit de sodi, vitamina D, clorur de magnesi, aliments fermentats, oli de sèsam, plàtan... Polvoritzar amb lleixiu el cos o beure-s'ho, prendre el sol a més de 25 C, banyar-se amb aigua calenta, practicar sexe cada dos dies... Aquests són només alguns dels pretesos remeis antivirus que han circulat per les xarxes durant aquests dies de confina-

ment i que cauen massa sovint en un terreny adobat per la credulitat de molta gent. Pseudoteràpies diverses, absolutament inútils i, en alguns casos, prou perilloses.

Com s'ha dit abastament, aquesta és una malaltia sobre la qual se sap ben poc, encara. I l'elevat grau d'incertesa, que es manté després de mesos d'haver aparegut al planeta, fa que tots girem la vista cap a la investigació científica i cap al sistema de salut en cerca de protecció front al perill cert de ser envaïts per aquest ésser tan petit i perillós, que viatja per tot el món sem-

pre amb dues companyes: la por i la ignorància. Un clàssic en les epidèmies de qualsevol època. En tot cas, no deixa de sorprendre'm que en els temps actuals, a societats plenament escolaritzades i amb extraordinaris mitjans i xarxes de comunicació al seu abast, circulin amb tanta facilitat i ressò tota mena d'informacions enganyoses i superxeries, que s'accepten i difonen amb tanta frivolitat, i a voltes amb greu risc per a les vides.

Pens, en tot cas, que aquests sospitosos consells, a voltes innocus però també, en ocasions, temeraris, no és la ciència

o el sistema sanitari qui els pot evitar, tot i que siguin també imprescindibles. Hi ha un altre escut que ens cal quan, tot sols, hem de prendre diàriament decisions per protegir-nos a nosaltres i protegir els altres, quan hem d'acceptar o rebutjar un consell suposadament sanitari o filtrar de forma adient la informació pretesament científica sobre dades estadístiques, origen de la pandèmia, profilaxis i teràpies, protocols d'investigació biomèdica, etc. I també hem de menester aquest escut per rebutjar les inevitables teories de la conspiració; quan hem de resistir les manipulacions i desvetllar les tergiversacions; quan hem de mostrar-nos crítics i actius davant aquells que, com sempre ha succeït, cerquen de treure profit econòmic, polític o ideològic de les desgràcies; quan hem d'organitzar-nos per defensar els béns i els serveis públics perquè ho continuïn sent i perquè millorin...

Aquest escut, aquesta eina de protecció personal i col·lectiva, es diu educació. Perquè és d'un bon sistema educatiu –tan necessàriament públic com la sanitat– d'allà on surten els bons investigadors, els bons sanitaris, els bons professionals en general, però, ni

més ni menys, també els ciutadans i ciutadanes crítics, amb prou formació científica i humanística, amb anticossos contra els virus de la ignorància i l'estupidesa, i amb coratge i eines per defensar un model de món solidari, socialment just i ambientalment respectuós.

Aquest escut, aquesta eina de protecció personal i col·lectiva, es diu educació

Confinats a ca nostra, a aquests dies hem rebut diversos escrits, o hem assistit a debats amb un denominador comú: tractar d'acordar quins haurien de ser els trets fonamentals d'un món post-Covid on, ultra estar més preparats per enfrontar col·lectivament episodis sanitaris tan destructius com el d'aquesta pandèmia, fóssim capaços de superar els grans reptes d'una crisi social, econòmica i ambiental que ja és present. Somnis –no sempre coincidents– sobre la societat que voldríem. Es parla sovint dels sistemes públics de sanitat i d'investigació, de com utilitzar de forma

sostenible els recursos, diversificar l'economia i fer-la més verda, aconseguir un transport més eficient i ambientalment respectuós, incrementar el sistema de protecció dels sectors socials més febles, reduir l'impacte de les nostres activitats d'esbarjo, potenciar la cultura...

Idees molt vàlides i desitjables, al meu parer, però entre les quals trob a faltar, massa sovint, propostes adreçades no tan sols a dotar suficientment la nostra escola pública amb prou recursos econòmics, equipaments i els millors docents, sinó també per canviar profundament el model educatiu perquè pugui respondre a la crisi de crisis i en què ens trobam. Una educació que haurà de replantejar-se seriosament els seus objectius i les seves metodologies, una educació que ha d'ocupar, amb urgència, el centre del debat social i polític i comptar amb la implicació dels millors professionals. Encara hi som a temps.

(1) Moreno Tarín, S. (15/05/2020). L'arribada de la COVID-19 en un context d'emergència climàtica. Les conseqüències d'una crisi de crisis. Mètode, Universitat de València. 11/05/2020. <https://metode.cat/noticies/covid19-emergencia-climatica.html> ■

UN CANVI DE VALORS

Xesco Casacuberta

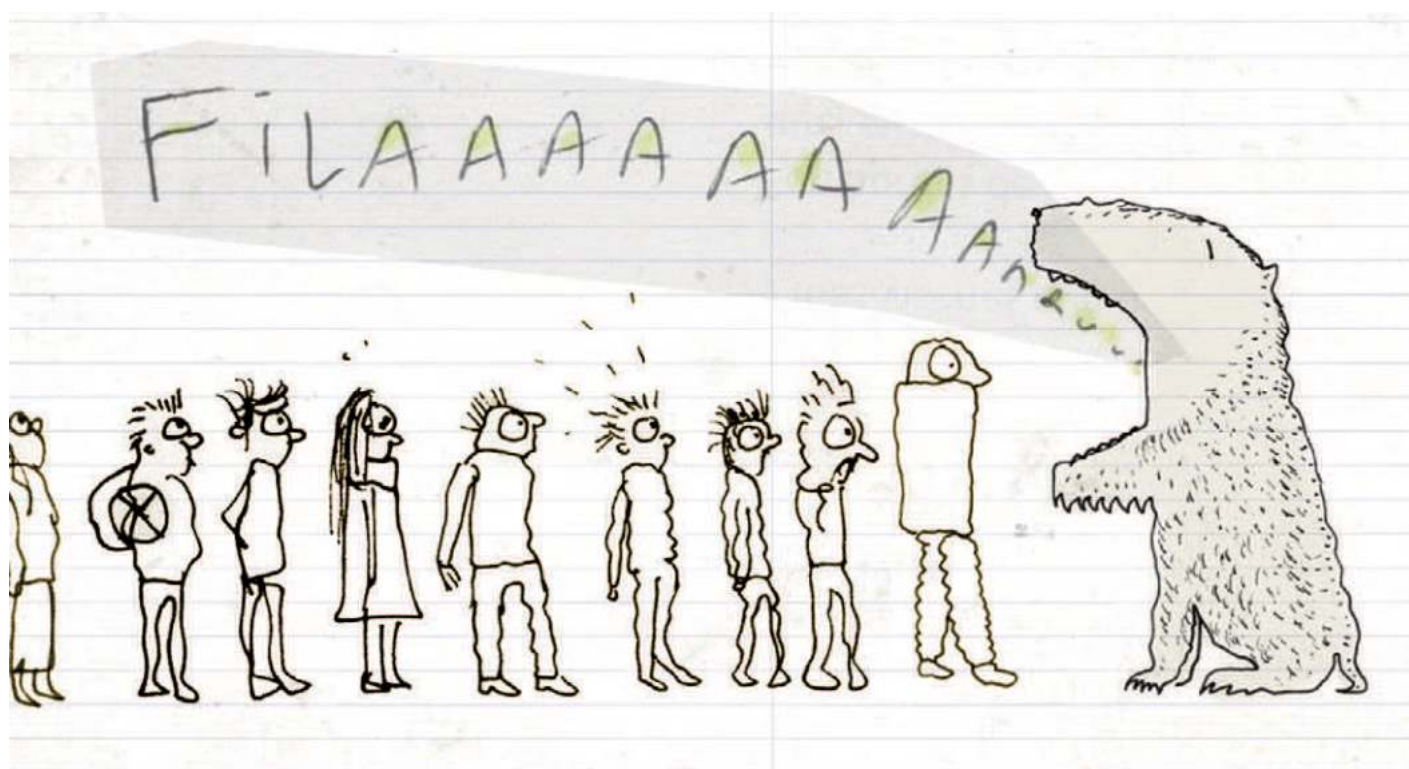
Si una cosa té això del confinament és que tenim temps per fer altres coses que desconfinats no fèiem o que havíem abandonat. En el meu cas aquest temps s'ha traduït en tornar a gaudir de la lectura com quan no tenia fills. Amb el temps que portem tancats a casa m'he llegit dos llibres molt interessants carregats d'idees que no aturen de voltar-me pel cap i m'agradaria compartir. Els llibres en qüestió són *Sàpiens*. Una breu història de la humanitat de l'historiador Yuval Noah Harari i *L'herència Emocional*. Viatge als sentiments invisibles del psiquiatra Ramon Riera. Ambdós grans llibres de divulgació que tenen, per a mi, la millor qualitat que poden tenir aquest tipus de llibres: són enormement entenedors.

De *Sàpiens*, que només per la cronologia històrica de les 2 primeres pàgines ja val la pena, m'ha quedat un mapa

temporal clar de la nostra història. Fa 200.000 anys que vam néixer com a espècie i durant milers d'anys vàrem ser caçadors-recol·lectors nòmades adaptant-nos i apropiant-nos de quasi tots els racons del planeta. En fa 12.000, i molt probablement per la necessitat de construir temples als nostres déus/esperits, que vàrem desenvolupar l'agricultura començant a modificar el nostre entorn amb extensions de terra cultivable i vivint en grans aglomeracions humanes. Fa 500 anys vam començar a preocupar-nos per entendre com funcionava el nostre món en la que hem anomenat revolució científica. Fa només 200 anys que la revolució industrial ens ha fet multiplicar per milers els recursos materials dels que disposàvem. I actualment estem vivint (no tothom però nosaltres sí) en estats del benestar, iniciant la gran revolució que ens converteix en la societat del coneixement. Fa només 20 anys que es va popularitzar

Internet! 4 zeros menys que el nostre naixement com a espècie!)

L'altre llibre, *L'herència emocional*, complementa perfectament el primer i aprofundeix en els valors que han regit i regeixen les nostres creences, pensaments i actes al llarg de la història. Què sentim els sàpiens? I per què ho sentim? Resulta que durant el 99,99% de la nostra història els interessos de grup han passat per davant dels interessos individuals. Com a animals això ha estat el secret per adaptar-nos i sobreviure. Tant en les societats de caçadors-recol·lectors com després en les agrícoles la clau de l'èxit era aconseguir la seguretat física. No morir de gana o amb el cap esclafat per algú altre, vaja! I per aconseguir això vàrem construir una estructura de valors bàsicament patriarcals i religiosos on l'obediència i les jerarquies, aparegudes amb l'agricultura, eren indispensables. L'apre-

mentatge dels infants dels darrers 200.000 anys ha estat bàsicament aquest: creu a déu(s), a ton pare i al qui mana! Simplement fes cas a l'autoritat i tot anirà bé.

La revolució industrial va canviar les coses i la multiplicació dels recursos ens va assegurar la integritat física més bàsica. Fa 200 anys vam començar a no morir-nos de gana i la clau de l'èxit per adaptar-nos es va convertir en aconseguir seguretat material. Al patriarcat i la religió hi vàrem sumar la casa, el cotxe, la rentadora i la televisió! I tant el pare, el mestre com el capatàs entonaven allò tan conegut del amb esforç i treball aconseguiràs el que necessitaràs! o et guanyaràs el pa amb la suor del teu front!.

Actualment tendim a idealitzar el passat amb imatges bucòliques de persones connectades amb la natura però la veritat, ens recorda Ramon Riera al seu llibre, que bàsicament durant tota la vida com a espècie hem hagut de sobreviure amb l'amenaça de morir de fam o de manera violenta, encaixonats en un sistema de valors inqüestionables, sectaris i patriarcals i creixent negant els sentiments que ens fan vulnerables, per pura subsistència. Ser obedient, tenir fe i treballar amb esforç i resiliència sense parar esment allò que sentim. Viure al marge de gran part de les nostres emocions per poder tirar endavant ha estat una estratègia del nostre cervell per protegir-nos de la realitat. I en la història del nostre procés d'aprenentatge la inèrcia i l'obediència s'han encarregat sempre de guiar-nos. Han bastat unes cucales, seguir les passes del cap, del pare o del mestre i anar tirant!

Però el moment que estem vivint ara, a les portes de la societat del coneixement i en un estat que qualifiquem del benestar, està capgirant tots els paradigmes! Ja no ens morim de fam, no hem de patir per la nostra integritat física i ja tenim els recursos materials que necessitem. Per tant, els vells valors ja no ens serveixen per adaptar-nos a la nova realitat. La clau de l'èxit de la societat que just acabem d'estrenar és ara la llibertat: ser competents i lliures d'escollir la vida que volem portar i sentir-nos realitzats amb la tria.

Per aconseguir això haurem de ser conscients de l'herència de valors que duim a la motxilla (els heretats dels pares obrers necessitats de béns materials, dels avis agricultors sotmesos per la jerarquia i pels rebesavis caçadors-recol·lectors obedients a les lleis grupals i religioses) i sobretot explorar emocions, sentiments, creences i idees pròpies (Què sento? Què necessito? Què crec? Què penso? Què vull?) per entendre les dels altres i empatitzar-hi. Posar la individualitat per damunt de la col·lectivitat en el sentit d'entendre'ns a nosaltres mateixos per entendre l'altre i millorar com a col·lectiu. Canviar els valors de l'obediència per uns valors emancipadors i aconseguir una societat en la qual la llibertat ens serveixi per progressar.

I a l'escola? Quin paper juguem els docents en aquest canvi de prioritats? Podem afrontar aquesta nova realitat amb els antics valors? Què transmetem en el nostre dia a dia com a mestres? Quins valors promou el fer fila? I el "Silenci!!!!!!!"? El TOTS! Exercici 8, 9 i 10 de la pàgina 37! ? I el demanar permís per anar al bany? El copiau de la pissarra ? El Recordau! Sempre els enunciats en vermell i les respostes en blau ? L'horari tancat i ferri? La gran taula del mestre presidint l'aula? I el munt de tauletes verdes idèntiques? El llegir

tots el mateix i tots a la vegada? L'Uno por uno es uno, uno por dos es dos... ? I el timbre? I la religió a les aules? I el digues a la teva mare que no et posi tant de berenar ? I el "demana perdó!"? L'has de ser valent! ? El Copia 30 vegades: No tornaré a molestar i a interrompre la classe ? El Venga! No ploris per això ? ...

Quins són els valors que imperen a la nostra escola avui? La inèrcia o el debat i la reflexió? L'obediència o la motivació i la passió? El patriarcat o el feminisme? La fe religiosa o l'esperit crític? El pensament únic o la independència de pensament? La jerarquia o l'horitzontalitat i la democràcia? L'obligatorietat o la llibertat d'escollir? L'esforç o l'autonomia i la responsabilitat? El control o la confiança? L'alienació o el treball de les emocions?

Tots els exemples anteriors els he viscut en diverses escoles els darrers cursos. I moltes vegades m'adono que sóc jo mateix qui caic en el fangar de l'obediència, del patriarcat i de la inèrcia de perpetuar els antics valors de la nostra motxilla de 200.000 anys d'història. I és que canviar els valors no es fa d'un dia per l'altre. Necessitam temps! Però també decisió. M'agradaria pensar que l'escola hauria de ser un lloc des d'on potenciar aquest canvi. ■

EL CEPA SON CANALS: TEIXEIX UNA XARXA DE SOLIDARITAT EN TEMPS DE LA COVID-19 CONFECCIONAR MASCARETES: UNA TASCA VOLUNTÀRIA I COL·LECTIVA

Magdalena Balle Garcia

La cadena de solidaritat iniciada per 'Mascaretes solidàries Mallorca' i esperonada pel CEPA Son Canals consisteix a recollir els teixits que la gent cedeix voluntàriament i en elaborar mascaretes. Els llençols de cotó són una bona font de teixit de qualitat. En aquesta cadena el nivell d'implicació depèn de les habilitats dels voluntaris: uns recullen el material, altres tallen les mascaretes i uns altres les cusen. Cal ressenyar, que algunes merceries o botigues com 'la Filadora' han cedit material.

En aquesta cadena solidària tan nombrosa, quin és el paper que hi juga una Escola d'Adults, que en aquest moment roman tancada fins a nou avís?

Des de les xarxes socials de l'escola es pot fer molta difusió perquè arribi al major nombre de persones. El CEPA té més de 1000 alumnes matriculats que reben constantment informació i que, aquests, de retruc, l'envien a altres persones. A més a més, l'escola és també una font de voluntaris formada per alumnes, la majoria dels quals pertanyen al taller de costura.

En una primera fase, l'escola va cedir material, com a ara llençols vells (100% de cotó) i maquinària per a les voluntàries que no tenien màquines de cosir.

També es va distribuir un vídeo explicatiu mitjançant les xarxes socials, fet de manera casolana per una de les nostres talleristes i membre de 'Las Manitas de Su', un dels catalitzadors d'aquesta ini-

ciativa. Cal tenir en compte, que no qualsevol mascareta és vàlida, per això les solucions domèstiques necessiten certa coordinació per fer mascaretes segures i amb garantia; aquesta tasca la feim de la mà de Susana Peralta, que coordina la tasca del nostre centre i participa en totes les baules de la cadena.

Les talleristes del grup de costura del CEPA, totes voluntàries, són gent molt implicada socialment. Al CEPA fa anys que formam cap a una actitud solidària, i, en els moments decisius, sempre ens hi troben.

EL VOLUNTARIAT

El voluntariat és un mitjà que serveix per donar resposta a les necessitats i als interessos de la societat. En realitat, suposa un compromís d'un conjunt de persones amb la intenció d'ajudar a millorar i transformar el món.

Els CEPA haurien d'encaminar part dels seus objectius cap a la conscienciació de la necessitat de comptar amb personal voluntari, que de manera organitzada pugui donar resposta a les problemàtiques socials de l'alumnat en particular, i de les persones de la barriada, en general; de fet, a altres països d'Europa els CEPA en disposen.

Així, per exemple, la fórmula del professor mentor, que ha aparegut en aquests darrers anys, és una idea exportada d'altres països com França i el Regne Unit. El voluntariat i la mentoria del CEPA neixen precisament arran de dos projectes europeus: *Lady Café* i *Citizens First / First Generation*, que varen ser un revulsiu per al centre en termes de dinamisme social.

Al projecte *Lady Café*, d'apoderament de la dona major de 45 anys, va suposar la immersió d'aquestes dones a les classes d'ESPA per parlar de les seves pròpies experiències en molts d'àmbits, vist des d'una perspectiva de gènere. Va ser una experiència molt enriquidora. Per part de les dones va suposar una passa endavant en termes d'apoderament, ja que varen haver de parlar en públic sobre les seves experiències de vida des d'una perspectiva de gènere. Per part dels alumnes, va ser molt enriquidor escoltar aquestes dones que ex-

plicaven les seves experiències amb un enfocament diferent al del professorat.

Qui ha respost massivament a la crida de solidaritat? Quin perfil té el voluntari?

Entre l'alumnat que assisteix als cursos no reglats hi ha alumnes que tot just s'han jubilat i que tenen molt a oferir, amb una gran consciència social i amb grans dots organitzatius. Algunes d'aquestes alumnes saben cosir i ràpidament s'han engrescat en aquest projecte. A més, si no tenen habilitats per cosir, saben tallar i són molt hàbils.

Si hi ha un sector de la població sensibilitzat en aquesta crisi és la població de més de 60 anys. Aquest grup no letreballa, és molt actiu intel·lectualment, té encara molta energia i pot aportar molt a la societat. La voluntat col·laborativa és ben palesa en aquest grup.

Cal dir que hi ha dos tipus d'alumnat al CEPA: d'una banda, els alumnes d'entre 18 i 25 anys, que provenen d'una mala experiència i un fracàs acadèmic en els instituts i, d'altra banda, alumnes jubilats o prejubilats que volen millorar el seu nivell d'anglès o els seus coneixements d'ofimàtica. Aquest segon grup és el que ha respost massivament a la crida per a la cadena solidària. Davant una crisi com aquesta tan inesperada i 'paralitzadora' el sentiment de comuni-

tat i de pertinença a un grup s'accentua. Si d'alguna cosa ha servit la crisi de la COVID-19 ha estat per fer-nos més solidaris i empàtics envers els altres. El sentit de la responsabilitat, del bé comunitari ens fa actuar de manera ràpida. En el cas d'aquesta generació és encara més exagerat pels condicionants del seu passat i present: varen viure una dictadura i, per tant, una manca de llibertats, visqueren una transició difícil, han viscut més d'una crisi econòmica i ara són part del grup de risc i, segons podem veure, són els grup que respecta amb més rigor les noves regles de joc. Una part important d'aquests alumnes s'han mobilitzat i de valent. Alguns dels voluntaris que s'han unit darrerament pertanyen a la Germandat de Mestres Jubilats i professors d'altres CEPA.

Per què hi ha tants de voluntaris que pertanyen en aquest col·lectiu?

Aquesta vegada s'ha romput una tendència al CEPA i els voluntaris de la cadena de solidaritat provenen en molts casos d'altres barriades.

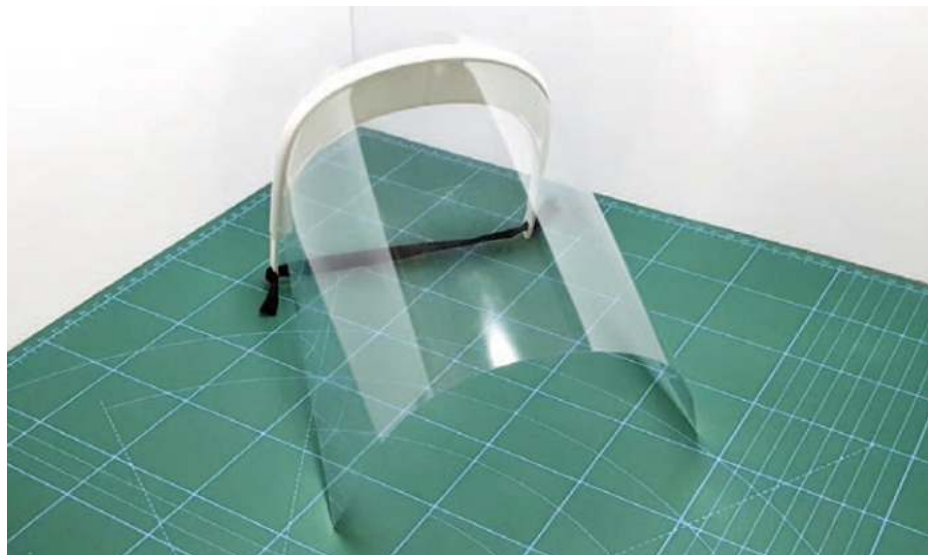
El professorat és un col·lectiu que ha de fer servir la creativitat i la imaginació continuament. Entén perfectament allò

que és fer feina en equip i crear sinèrgies. Com a educadors solen ser solidaris i empàtics. A més, han de tenir facilitat per improvisar.

El grup catalitzador de la iniciativa del CEPA és el format per als tallers de costura, abans esmentat.

HI HA ALTRES ELEMENTS QUE HI HAN AJUDAT:

- La costura, des de fa anys, està de moda. Hi ha un programa de televisió que s'emet a tota Europa i que ha estat un èxit d'audiència sense precedents.
- La consciència social: el poder del reciclatge, reutilitzar, donar una segona vida a la roba de vestir per una qüestió de sostenibilitat.
- La moda juga un paper important actualment i aquesta importància de la imatge està al marge del poder adquisitiu de la gent. La gent reinventa, customitza, reutilitza... La creativitat no té límit i en època de crisi encara més.

Alguns professors de l'IES Llorenç Garcias i Font i del CEPA Artà, així com l'IES Can Balo, s'han unit a la iniciativa 'coronavirus maker' per fer viseres protectores amb impressores 3D.

Les xarxes o cadenes comunitàries de solidaritat pretenen arribar allà on no arriben les institucions. Aquesta pandèmia inesperada ha afavorit molt aquestes iniciatives.

Tots aquests grups han anat mutant segons les necessitats, però no d'una manera improvisada sinó des d'una acció organitzada i conjunta amb altres entitats que lluiten per al mateix objectiu. Aquesta setmana el CEPA ha començat a dissenyar mascaretes per a nins per sortir al carrer a partir del diumenge 26 d'abril i els voluntaris del CEPA Artà ara dissenyen un protector d'orelles perquè els elàstics no molestin les orelles dels sanitaris, que les porten durant hores.

La cadena de solidaritat i col·laboració amb 'Mascaretes Solidàries Mallorca' per part de Son Canals no és una experiència aïllada hi ha altres iniciatives solidàries d'altres centres que cal esmentar:

L'Escola Superior de Disseny de les Illes Balears també s'ha sumat al disseny de les viseres. Alguns alumnes de l'IES de Lluçmajor amb alguna professora han cosit mascaretes i s'han unit a la xarxa del CEPA Son Canals.

Les iniciatives sorgeixen de per tot arreu, de comunitats de veïnats i, fins i tot, de comunitats autoorganitzades que arriben on no poden fer-ho les institucions. ■

EN AGRAÏMENT A TANTES COMPANYYES I COMPANYS QUE S'HAN JUBILAT

STEI INTERSINDICAL

D'un temps ençà han estat moltes les persones permanents de l'STEI Intersindical que han començat a gaudir de la tan desitjada i merescuda jubilació; no hi ha cap dubte que la roda del temps fa el seu camí i els anys passen per a tots a un bon ritme.

Des de les pàgines de la Pissarra volem reconèixer la tasca que aquestes persones han duit a terme i, alhora, agrair les valuoses aportacions i dedicació al nostre sindicat. Per això els hem plantejat tres preguntes que tot seguit compartim amb tots vosaltres:

1. A què et dediques d'ençà de la jubilació? De quina manera ocupes les hores del dia?

2. Quina és l'aportació més valuosa que te n'has endut del temps dedicat a l'STEI Intersindical?

3. Com creus que ha de ser l'STEI Intersindical dels anys propers per a respondre als nous reptes? Com l'imagines?

PAULÍ AGUILÓ

1. Doncs no m'avorreixo, tot i que la jubilació va coincidir amb la primera setmana de confinament pel Covid-19; per sort meva, quasi tot m'interessa. Llegesc bastants llibres: d'història, art i també llibres d'assaig; m'agrada la natura i les plantes, segueixo les notícies i l'esport. He recollit informació del setmanari Sóller de quan jo era jove i competia en l'esport de futbol, m'agrada la fotografia... Faig una mica d'esport quotidià; és a dir, tinc el temps ocupat en les meves quimeres.

2. Per una part les persones amb què he treballat compartint la tasca quotidiana, tots teníem visions molt similars del

que representava l'educació i quines havien d'esser les propostes per millorar la formació del professorat i la qualitat d'aquesta. Per una altra banda l'exigència de fer les feines ben fetes, el rigor informatiu i la idea de servei al col·lectiu que representem, així com la defensa de la nostra cultura i llengua, la preocupació per reciclar el professorat en cursos de pedagogia, la implicació en temes de solidaritat i que els anys 90 ja érem uns pioners amb el tema que feia referència al feminisme.

Tot això, a part de ser una feina, m'ha aportat un bagatge ideològic, d'experiència i de formació i creixement personal que per a mi és molt valuós

3. No és molt fàcil imaginar el futur, la introducció de noves tecnologies i la velocitat en que aquestes s'estan implantant costa pensar com i de quina manera s'haurà de fer la feina i com es podrà arribar millor a les persones afiliades i al col·lectiu en general. Crec que, referent al tema ideològic i l'objectiu de servei pel qual es va fundar el sindicat, no han de canviar. És a dir, s'haurà d'adaptar a les noves formes de comunicació, de servei i de participació; però esper que mantengui la seva personalitat que té des de la seva fundació.

ANTÒNIA ALBERTÍ

1. Bones, fa molt poquet que estic jubilada; des de l'1 de setembre. Estic instal·lada a Son Serra de Marina i gaudeixo molt de la natura. Vaig a nedar, a caminar, llegesc, escolto música i la meua vida social és amb la família, els veïnats i els amics que em visiten. La Covid ha suposat una aturada de moltes aficions que esper poder tornar gaudir prest com viatjar, fer excursions, regates i anar regularment al cinema, a concerts, actuacions i, sobretot, les reunions i sopars amb els amics, que ho enyor molt.

2. Aquests anys de feina a l'STEI en general els he gaudit molt. He après moltíssim dels meus companys que, per cert, n'he conegut molts. Som un sindi-

cat intersindical i sempre és enriquidor poder compartir la feina en diferents sectors. Jo pertany a l'ensenyament públic i m'ha agradat molt la tasca que he fet: com ha estat l'acció sindical en què he visitat molts de centres i he conegut moltíssimes persones. M'ha agradat molt poder ajudar els afiliats amb les seves consultes, tant presencials com telefòniques; i sobretot m'he dedicat a temes de salut, MUFACE i jubilacions en general, on he après molt i la gent sempre ha estat molt agraïda. També m'ha encantat estar dins el sector de la dona d'una manera activa i participar en totes les seves tasques.

3. Pel que fa a les perspectives de futur del meu sindicat, en els temps que corren és molt important que la nostra afiliació i la gent en general ens segueixin donant suport en la defensa de tot el que s'ha aconseguit en l'àmbit social, polític i en els drets laborals dels treballadors. Assolir la igualtat entre dones i homes a tots els nivells. Volria que el meu sindicat dedicàs més temps a protegir el medi ambient i a fomentar el canvi energètic, per les generacions futures!

BIEL CALDENTÉY

1. La meua recent jubilació no em permet tenir una perspectiva de jubilat consolidat.

El que sí puc descriure és la sensació de gaudir del temps com a possibilitat de fer projectes més personalitzats.

De totes formes aquest curs 2020-2021 encara segueix vinculat a la Comissió Executiva de l'STEI Intersindical, i com a representant del sindicat al Consell Social de la UIB i al Consell Escolar de les Illes Balears (CEIB).

2. L'aportació més valuosa, sense cap dubte, són les amistats forjades al llarg d'aquesta llarga trajectòria sindical.

En el pla més sindical, la formació intel·lectual com a conseqüència del desenvolupament de la meua dilatada tasca sindical, la visió global del sistema educatiu i l'enriquiment de la visió sociopolítica des de la perspectiva de "l'anàlisi concreta de la situació concreta"

que m'ha permès -així ho crec- la possibilitat de ser crític sense caure dins l'idealisme fora de la realitat.

Conèixer els límits sense limitar-nos. En definitiva, aprendre a negociar sense renunciar als valors del nostre projecte sindical. A vegades amb més o manco èxits i sempre amb l'honestetat i sense caure en el populisme.

En resum, valors, amistat i fraternitat amb els pobles i les classes populars.

3. Com deia a la primera resposta, encara em falta perspectiva temporal suficient de jubilat, de des de setembre del 2020, com per formular propostes de futur.

Crec que la pandèmia ha fet reformular l'acció sindical i la reorganització interna del propi sindicat per fer front a aquest repte. La digitalització amb consciència és la tasca clau, no només per gestionar sinó també per generar consciència crítica i solidària entre l'afiliació i en el si de la classe treballadora.

La dificultat sempre present per acompanyar la negociació sindical amb la imprescindible mobilització s'ha agreujat en aquest context de la pandèmia. Aquest és un repte sindical ara mateix complicat; i l'aprofundiment en la comunicació a través dels canals interns, tradicionals i les noves xarxes socials és un altre repte fonamental.

És clar que, davant la immediatesa, cal sempre trobar temps per a la reflexió i la generació de pensament crític.

ÀNGELS CARDONA

1. Mai no havia sentit tant com ara que el temps és un concepte mental. Jo pensava que una vegada jubilada, retria més, però no és així. Llegeixo, estudio i escric; també tenc actes poètics, recitals i preparo les nostres tertúlies literàries. La meua vida social s'ha estès força amb excursions i sortides. Camino cada matí, faig feina en el jardí i a l'hort, vaig a gimnàstica i a ballar. Tenc cura dels meus néts i de la neta i procuro ser la baula de cohesió de la meua família(els joves estan massa enfeinats). Tampoc deix de banda el compromís cívic i social. Un programa atapeït.

2. No em sent fora del sindicat. La plataforma de persones jubilades ens mantén a prop encara que les circumstàncies actuals, no ens permeten reunir-nos. Estic agraïda a l'STEI perquè, quan estava més activa, vaig aprendre moltes coses a part de trobar-me amb persones amb moltes inquietuds i sentit de la justícia amb les quals em sentia molt identificada. Vaig intentar afegir un granet d'arena per a la defensa de la classe treballadora i per al dret de les dones.

3. Són moments de canvi en molts aspectes. La pandèmia ens ha fet adoptar mesures com per exemple, el teletreball que modificarà molts patrons de conducta i influirà en el contacte del sindicat amb els treballadors i treballadores. Aquesta forma de treball a casa, farà que s'estigui connectat les 24 hores, la qual cosa pens que és un gran perill per a la salut mental i emocional i des del sindicat, s'hauria de treballar en posar uns límits clars.

La manca de relació entre les persones que fan feina farà que el contacte sigui virtual. S'hauran de crear més situacions en què la col·lectivitat pugui tenir lloc: reunions, assemblees, etc., sense deixar de banda reforçar els mitjans telemàtics.

D'altra banda, sé que el sindicat continuarà treballant per la terra, el país, la llengua, els drets de les dones i totes les altres situacions socials injustes. Això no canviarà i a mi em conhorta.

EDELMIRO FERNÁNDEZ

1. L'inici de la meua jubilació ha coincidit pràcticament en el temps d'aquesta pandèmia i alguns dels plans s'han hagut d'ajornar, especialment els viatges llargs. Tenc més temps per treballar a l'hort i el jardí de casa, i és una de les meues ocupacions principals. Espero que aviat puguem tornar a la «normalitat» i recuperar viatges, activitats culturals i relacions socials.

2. Segurament el contacte i la relació amb altres persones del món educatiu, més enllà de la relació amb l'alumnat i altres docents. La participació en els consells escolars i especialment en el de Santa Eulària i el de les Illes Balears em va apropar més a les visions que tenen altres sectors de la comunitat educativa i entendre millor algunes de les coses que ens passen.

3. Ja fa temps que la feina i el paper dels sindicats necessiten canvis, especialment en la mesura de les transformacions que es donen a la societat i les que, previsiblement, es produiran. I els sindicats han de ser un instrument per defensar els treballadors, especialment aquells que pateixen més injustícies i discriminacions. Crec que han de ser

més propers, més oberts, més horitzontals i participatius i lliures de lligams d'estructures polítiques, institucionals i de poder.

CATALINA FONT

1. No m'atur ni un moment. Feines de la llar, tenir cura de ma mare (91 anys), fer suport a la nostra filla (que també és mestra), atendre les nétes i el nét (un dia, o dos, a la setmana), passejar la cussa, llegir, anar a Pilates...

2. Se'm fa difícil concretar una sola aportació. El temps dedicat a l'STEI Intersindical m'ha enriquit en molts d'aspectes:

- Poder fer feina per millorar la tasca educativa des d'un altre angle, després de 23 anys de fer-ho dins una aula en un centre concertat.
- Poder ajudar les persones a millorar les seves condicions laborals, en fer les reclamacions pertinents.
- Contribuir al funcionament del sindicat en què hi he fet feines d'organització interna.

3. Els nous reptes em sembla que seran la pandèmia, la crisi econòmica subsegüent, la resposta de l'escola a aquesta crisi, l'educació no presencial, la nova realitat social...

El sindicat ha de continuar sent un referent en el món educatiu i connectar amb el professorat, entendre els seus problemes i representar-lo davant l'Administració, sense descans.

Ha estat un privilegi formar part d'aquest equip amb unes persones tan entregades a la tasca sindical.

MARIA ANTÒNIA FONT

1. Primer de tot a fer-me a la idea del moment en què es troba la meua vida. Sense voler faig un repàs a totes les altres etapes, la dansa, el català, les classes com associada a la UIB durant 15 anys, la feina a diferents IES de Mallorca, els infants i joves amb els quals he estat en contacte, els companys i companyes que he trobat pel camí, l'itinerari formatiu que em vaig imposar per poder fer millor la meua feina, el gust que he passat de fer-la... Necessit fer aquesta mirada retrospectiva i obrir-me a la nova etapa que m'agradaria que fos activa, reflexiva i també participativa en la construcció d'una societat millor, més igualitària i més lliure per a tots els pobles, llengües i cultures.

Mentrestant continuo fent feina a la Federació d'organitzacions per la Llengua Catalana (FOLC), amb companys d'arreu dels Països Catalans (PPCC) i també som al Consell Social de la Llengua Catalana. Faig part d'un interessant grup de dones ecofeministes. M'he apuntat a fer feina també amb els Independentistes d'esquerra i estic en contacte amb persones d'arreu del territori que tre-

ballen per poder exercir el Dret d'Autodeterminació i fer possible la República catalana. Hem creat, amb un altre grup de dones, el Col·lectiu Baula, que fa xarxa amb dones d'arreu dels Països Catalans.

També estic pendent dels meus fills, tenc més temps d'estar amb la meua parella... això m'agrada molt, tenc cura de la meua mare que té 91 anys, vaig a caminar i estic aprenent a meditar.

2. Crec que són moltes coses que me n'he duit i que també hi he pogut aportar. Augmentar la meua capacitat de feina, fer molts d'aprenentatges... des de l'actualització del que passa al món i al nostre entorn més immediat, a la presa de consciència dels principals problemes socials i laborals, passant per la forma com afrontar-los, com implicar la gent, quines són les millors estratègies a cada moment, quines són les eines de negociació i com es poden manejar... Són moltes coses, però sobretot el que consider més valuós és haver sentit que he pogut exercir plenament el que era la meua responsabilitat com alliberada sindical durant uns anys i haver pogut incidir en la mobilització, la millora i la defensa de la llengua catalana i de l'educació.

3. Sempre he dit que l'STEI Intersindical té els fonaments molt ben posats. Cada 4 anys es fa un congrés i es revisen i s'actualitzen els principis i els objectius del sindicat, es fa una assemblea i s'a-

corden noves línies d'acció i noves, o velles, estratègies a seguir. Jo crec que l'STEI Intersindical se sabrà adaptar als nous temps sense perdre la defensa dels drets i les llibertats per a tothom, especialment la dels més dèbils. Les persones que ara hi són al capdavant sabran ser dignes hereves de les persones que ens han precedit i sabran trobar la millor resposta als problemes que sorgeixen cada dia per millorar, amb les seves accions i decisions, la nostra societat i les condicions laborals de la classe treballadora.

JOAN LLADONET

Des que em vaig jubilar m'he dedicat a la vida personal i familiar.

Els darrers anys els vaig dedicar a atendre la meua esposa, víctima d'una llarga malaltia, i que va morir a principi d'enguany, durant el mes de gener.

I ara dedic el temps a una nova relació. Ens anam coneixent i ens preparam per fer vida en comú el major temps possible, si ens avenim. Mentre ha anat passant el temps m'he dedicat a estar totes les hores possibles dedicat a fer una espècie de teletreball, amb l'ordinador, He publicat un article setmanal al blog Indirecte. La República. I al diari Balears online, articles que es publiquen cada dilluns, sobre temes de llengua i de política d'actualitat. Revís els correus electrònics i particip al face-

book i al twitter. També he participat com a soci en les activitats programades, sempre en llocs tancats, de Jubilats per Mallorca. Faig algunes correccions i continuu aprenent català. També faig algun temps de vida familiar amb filles i néts.

L'aportació més valuosa va ser els meus darrers anys de vida activa, en què em vaig dedicar a fer el que ara s'anomena teletreball. Em vaig dedicar especialment a correccions i traduccions. I també vaig anar aprenent a escriure articles, a partir dels que anava publicant a la revista Pissarra. També me n'he enduit una aportació molt valuosa dels anys que vaig coordinar la revista esmentada, procurant que estigués a punt d'esser publicada en el temps programat. Varen ser uns anys molt enriquidors, fins que el ciutadano José Ramón ens va eliminar, després de suprimir un gran nombre d'alliberats. A mi em va tocar per l'edat.

Més que com ha d'esser l'STEI Intersindical dels anys propers, he de dir que jo enyor l'STEI durant la seva etapa intermèdia, un STEI assembleari realment i un STEI que estava en contacte amb els seus representants i afiliats, un STEI que quasi sempre s'avançava als esdeveniments i que feia que els seus afiliats estiguessin orgullosos del seu sindicat, perquè eren els més informats de la seva escola o institut. També un STEI capdavanter en la defensa de la llengua catalana i un STEI que s'avançava als altres sindicats a l'hora de denunciar els governants públicament, fet que no ocorre ara que t'has d'assabentar d'algun dels problemes existents, a través d'altres sindicats. En definitiva, un STEI Intersindical assembleari, catalanista, independentista, progressista i al servei dels seus afiliats i simpatitzants.

TOMÀS MARTÍNEZ

1. Des que me vaig jubilar em dedic a fer el que vull i quan vull. Això és, per a mi, el més important, poder gestionar el temps i dedicar-lo a allò que més et plau. No m'avorresc gens: un poc d'exercici físic, una estona a l'hort, un temps dedicat a la lectura, un altre temps per escoltar música, per escriu-

re o investigar, per cantar amb la Coral Llorencina o amb els Arpellots... el dia passa molt aviat. Darrerament algunes d'aquestes activitats s'han vist suspeses o modificades amb motiu de la pandèmia que ens està afectant.

2. Des que vaig tenir la sort, fa més de quaranta anys, de formar part dels que impulsaren el sindicat, el meu pas per l'STEI, com a afiliat de base, com a alliberat o formant part dels òrgans de direcció m'ha servit per conèixer molta gent dedicada a la docència, per lluitar per un ensenyament públic de qualitat i per aprendre a manejar l'organització d'un sindicat que, al llarg dels anys, ha crescut, fins a arribar a ser el referent intersindical a les nostres illes.

3. El món canvia de manera molt ràpida, vertiginosa, i ens haurem de saber adaptar als canvis que vendran i als que ja són aquí. Les denominades noves tecnologies hauran de ser molt presents en el quefer diari del sindicat, però no es pot perdre mai el contacte directe amb les afiliades i afiliats. Els eixos fonamentals que conformaren el sindicat en el seu naixement són plenament vàlids i actuals i haurem de ser capaços d'anar-hi incorporant tots aquells altres que la societat demani i que estiguin d'acord amb els principis pels quals ens regim durant més de quaranta anys. Els reptes que se'ns presenten són formidables i hem de ser capaços de donar-

los resposta des de la força que ens dona la gent, amb els peus ben posats a la nostra terra, des de ca nostra i amb la nostra llengua.

PERE POLO

1. Fa 9 anys que em vaig jubilar, com a conseqüència de les retallades de l'ex-president Bauzá amb la imposició de la jubilació forçosa als 65 anys. Des de llavors segueix fent feina en qüestions relacionades amb la cooperació internacional, juntament amb en Joan Rodríguez, i el manteniment de les relacions amb l'Amèrica Llatina. En aquest sentit faig de canal de transmissió d'un bon nombre de documents, escrits i tota casta d'informació política, sindical i pedagògica que m'arriba del continent americà; i també de totes les aportacions que des d'aquí enviam cap allà.

També som un gran lector de diaris, en llegesc 4 o 5 cada dia; i m'agrada molt la lectura. Una altra de les passions que he tengut al llarg de la meua vida ha estat la fotografia, per això dedic una part del meu temps a ordenar el meu arxiu fotogràfic, que pot ser d'entre 300.000 i 400.000 fotos!! També faig les meves incursions a la cuina, ja que m'encanta cuinar. Una de les coses que em lleva l'estrès és llegir receptes i posar-me a experimentar davant els fogons.

Però a qui dedic més temps és als meus néts: en tenc dos a Mallorca i una neta a Catalunya. I un altre català que està en camí. Tant la meva dona com jo gaudim moltíssim de passar moltes estones amb ells jugant i llegint contes, encara que acabam ben cansats...

2. Els anys que he dedicat a l'STEI m'han permès omplir les ganes que sempre he tengut de fer feina en temes socials; de fet, jo sempre he dit que per damunt de tot som un sindicalista. La gent amb la qual he fet feina m'ha aportat molt des del punt de vista ideològic, social i també cultural; tot un camp obert i divers que m'ha permès tenir una ment oberta i haver conegut moltes persones interessants.

La feina a l'STEI m'ha fet una persona molt més sensible a les injustícies i ha permès que jo, ja de per si de natural inquiet, no hagi estat un actor passiu. En aquest sentit, sempre he intentat transmetre als companys del sindicat totes les meves inquietuds i coneixements. Gràcies a la Confederació d'STEs i a l'STEI he pogut conèixer món, fer molts d'amics i amigues i explorar un dels camps tan importants per a mi com les relacions internacionals i la cooperació, un dels trets distintius del nostre sindicat.

No vull passar per alt aspectes tan importants com l'aposta que en el seu moment es va fer per la formació del professorat amb la posada en marxa de l'Escola de Formació i l'edició d'un material didàctic en el qual vàrem ser pioners; com en el cas del feminisme, la immigració o la denúncia de la globalització neoliberal, quan ningú en parlava. Basta una ullada a la revista Pissarra per veure la llista de persones referents del pensament d'esquerreres que han passat per l'Escola: com Atilio Borón, Marcos Roitman, Pablo Gentili o Joan Garcés, que va dur el procés contra Pinochet.

Des de l'STEI hem assistit d'una manera ben activa a les primeres passes de trobades internacionals tan importants com el Fòrum Social Mundial o el Fòrum Mundial d'Educació, i hem estat un actor imprescindible en el procés de normalització de la llengua catalana a les Illes Balears. No hi ha hagut cap acció o plataforma en el camp dels moviments socials en què no hi haguem pres part.

3. M'agradaria que l'STEI no perdés de vista el seu caràcter d'organització assembleària, tal com figura en els seus Estatuts, i cercàs en tot moment la manera de fomentar la participació de la seva afiliació en les decisions que es prenen. Crec que per a la nostra tasca és essencial la presència en els centres i el contacte amb les persones treballadores; i que la solució dels problemes individuals, que és del tot positiva, no ens ha de fer perdre la perspectiva que treballam per un col·lectiu.

La vida en el sindicat sempre és difícil; ara i també quan jo era l'únic permanent sindical. Per això ens cal cercar estratègies i maneres de seguir fent la nostra feina i defensar els drets de la classe treballadora. A més, els sindicats no estam per donar solucions; estam per lluitar perquè es donin aquestes solucions, amb la pressió que feim al poder polític i econòmic.

Els eixos bàsics de l'STEI del futur per a mi són una bona formació dels quadres, la reivindicació política i social i l'acció sindical directa. Tenim el nostre full de ruta en els Estatuts i en les distintes Ponències que s'aproven cada vegada que es fa un Congrés, no cal cercar-hi més raons: això ha de marcar la nostra tasca sindical.

PAQUITA RIGO

1. La jubilació, de la qual gaudesc des de fa prop de sis anys, em permet fer coses que fins ara no havia pogut com, per exemple, cosir (em vaig apuntar a un curs de patchwork), viatjar amb més tranquil·litat, dedicar temps a culejar i a fer de pagesa... Però sobretot a passar moltes estones amb els meus néts; en tenc tres, el major que té 12 anys i un que està en camí.

2. L'aportació més valuosa del meu pas per l'STEI ha estat haver après molt i, també, haver conegut molta gent. Pensa que mentre fas feina a l'escola tens molt poc temps per estar amb la gent, ja que els esplais són molt curts i no sempre coincideixes amb tothom. Un dels millors records que tenc de la meva feina al sindicat és la proximitat amb la gent i les estones que podia compartir sense presses amb les com-

panyes i companys que hi feiem feina. En aquell temps, érem molt pocs i es va crear un grupet de feina que ens vàrem arribar a fer molt i a compartir moltes coses. Trob a faltar el contacte amb tota aquesta gent, ja que cadascú ara fa el seu camí fora del sindicat.

3. Voldria que l'STEI del futur fos un sindicat molt proper a la gent, que és allò que vol el professorat. Que no deixem de visitar els centres i d'estar en contacte amb els docents; ja que consider que el contacte humà és molt important i és la millor manera de transmetre seguretat i de guanyar-nos la confiança dels i les mestres. Les noves tecnologies han de ser un complement a la nostra tasca, però no han de substituir la nostra presència en els centres i la proximitat amb la gent.

És imprescindible que comptem amb una persona delegada a cada centre, que faci d'enllaç amb el sindicat. I una darrera qüestió per a mi bàsica i en la qual sempre he insistit: hem de tenir un tracte deferent amb l'afiliació; hem d'atendre totes les consultes, però hi ha d'haver en tot moment un valor afegit amb les nostres afiliades i afiliats.

NEUS SANTANER

1. És difícil sintetitzar en unes breus línies el que és la meva vida com a jubilada ja que no és igual, ni els primers anys d'una persona que ha estat molt activa durant la seva vida laboral ni en aquests

moments, en què davant una pandèmia tan greu i com a persona d'alt risc, port una vida molt, molt tranquil·la.

Els primers temps de jubilada, a part de detectar un oblit per part de l'organització a la qual has dedicat tants esforços, vols recuperar molts aspectes de la vida a què no t'has pogut dedicar com voldries. Sents com si l'experiència no servís o no fos valorada i, aleshores, intentes omplir la teva persona, omplir les carències que havies deixat durant tants d'anys.

El fet de viatjar, lluny o més a prop ha estat un camí que m'ha servit, com a tantes persones, per desconnectar de la intensitat, l'estrès, la responsabilitat... de la feina al llarg de tantíssims anys. L'amor a la lectura que ens despertaren professores com n'Aina Moll o en Monzón s'ha intensificat al llarg d'aquests anys de jubilada. El confinament ha estat una via per a poder dedicar més temps a la lectura i adonar-me'n que no me bastarà el temps per llegir tot el que voldria. No sé qui va dir que el llegir serveix per somniar, jo dic que serveix per imaginar, per fugir...

Estar al dia, llegint sobretot premsa digital, com a subscriptora de tres periòdics, dos en la meua llengua i un altre en espanyol, em dona una mica d'idea del nefast panorama que vivim des de molts d'aspectes: el polític, el sindical, el social, l'econòmic; i detectes passes de gegant cap enrere. Mai havíem aconseguit arribar a l'estat del benestar com així ho havien assolit països de l'òrbita europea, però és que actualment tot el que havíem lluitat per a aconseguir drets socials, educació, sanitat, treball, serveis socials, cultura... s'està desmuntant a marxes atlètiques. Privatitzacions, retallades en totes les esferes socials les patim diàriament. La pandèmia ens ho està mostrant d'una forma molt cruel. La pèrdua de llocs de treball, els desnonaments, l'augment de la xenofòbia, de la pobresa, la manca de preocupació per l'educació i la cultura no troben una resposta massiva. On són els sindicats? On és la ciutadania? Com és possible el suport dels barris obrers a partits d'ultradreta?

D'altra banda, en no haver de dependre del rellotge, pots dedicar més temps a

la teua família, que prou ha vist retallada la dedicació que caldria a causa de la teua vida laboral. La cuina és un tub d'escapament que em va molt bé, encara que ho haurien de dir els altres, els qui la proven. Fer pa en totes les versions, les galetes, les coques... em relaxa.

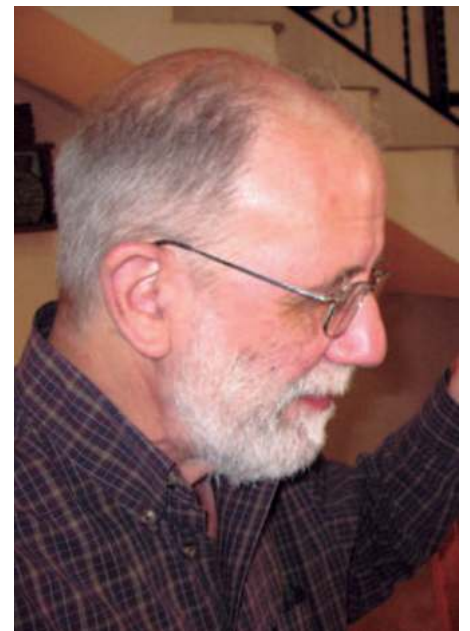
Som una entusiasta del teatre i del cinema. Tanta sort d'internet, aquesta carretera que ens obri en segons a qualsevol tema, lloc, persones... i com no de les xarxes socials, per no estar aïllada.

2. Som una persona que he gaudit de la feina, tant quan feia de docent com quan em vaig dedicar a la tasca sindical directa, que va ser majoritària durant els anys de persona activa. Sempre hi ha un "però". Les traves que et trobes arreu. Conèixer infinitat de persones que m'han omplert a nivell individual, que m'han ensenyat amb les seves maneres de fer, de pensar. Conèixer de primera mà les problemàtiques educatives i, quan l'STEI es va obrir a altres sectors, també conèixer les seves dificultats. El fet de treballar per millorar l'educació i els drets de les persones que s'hi dediquen, tant docents com no docents, ha estat la meua collita personal. N'he après molt de dones dedicades a la cuina, neteja i serveis administratius, mestres i professorat en general. Hem estat de les primeres per a treballar la coeducació, la igualtat, el paper de la dona, malgrat ens trobem actualment així com ens trobàvem. De totes maneres, si hagués de tornar a néixer voldria fer el mateix que he fet fins ara.

3. Crec que l'STEI Intersindical s'hauria de posar les piles. Que no s'ho prenguin malament les persones que hi treballen. Vaig ser una de les primeres persones permanent sindical de l'estat espanyol, pels volts del 1986; no eren flors ni violes, de cap manera. Havíem de rompre moltes barreres. No és fàcil, ho sé. Però si volem canviar el món, el que ens envolta, comencem per creure-ho. Cerquem còmplices, visitem diàriament els llocs de treball. És el contacte amb la gent el que ens serveix per a fer vertader sindicalisme, després en treus el fruit que et permet fer-te valer. L'STEI no pot ser una oficina administrativa, si no ja no serà l'STEI; i que jo ja el veig ben allunyat dels seus principis.

EN RECORD D'EN TOMEU CANTARELLAS

Tenim un record també per a en Tomeu Cantarellas, que ens va deixar fa un temps. En un article publicat a l'Última Hora, en Pere Polo deia d'ell: "Era un home conseqüent amb les seves idees, feia el que pensava i defensava" (...). "En Bartomeu Cantarellas se n'ha anat, però entre nosaltres ens ha deixat la seva gran rectitud, el seu sentit de la justícia, el seu estar en contra de qualsevol favoritisme a l'administració pública, i especialment el seu gran sentit democràtic". (...) "Bartomeu, Tolo com et deien els amics, ens has deixat, però el teu exemple quedarà per a sempre entre nosaltres" ■.

CARTA A LA MEVA GUATEMALA DES DEL CONFINAMENT PER LA PANDÈMIA DE LA COVID-19

Joan Rodríguez Recio

***Text elaborat a partir de ressenyes i comentaris rebuts d'amics i dels nostres socis locals a Guatemala**

A Guatemala, un país en què la pandèmia del COVID-19 ha col·locat en Juan, en Pedro, na María... en un costat de la balança i en l'altre la patronal agrupada en el CACIF (Comitè d'Associacions Agrícoles, Comercials, Industrials i Financeres), qui mou el centre de la balança és el Govern.

Lamentablement la balança es va decantar del costat dels diners, dels patrons d'aquest país, de la banda dels quals contracten i donen el finançament al titella que maneja el Govern.

Un país en el qual el Govern repartirà 4 milions de mascaretes en una població de gairebé 18 milions d'habitants, i en el qual el major percentatge viu en pobresa i pobresa extrema, se sancionarà tot habitant que es mogui sense usar aquest article. La majoria, que no tingui accés a una de les mascaretes que distribuirà el Govern, utilitzarà una de tela (això i res és el mateix), per a evitar ser sancionat. Sembla que el Govern vol, com sempre, amagar la nostra miserable realitat.

Una mascareta de bona qualitat avui dia pot costar entre 4 i 5 euros, no a

preu de mercat negre, que sembla ser l'únic proveïdor ara mateix, ja que ni els hospitals nacionals ni l'Assegurança Social estan proveïts d'aquest material; un preu que la fa inassolible per a més del 60% de la població. Així doncs, si creuam pobresa i realitat el resultat serà una eminentment calamitat sanitària i social. Si als possibles escenaris hi afegim la pressió dels amos del capital perquè el Govern accedeixi a la reobertura dels centres comercials, el nostre futur no serà molt diferent del que s'ha viscut fins avui dia pel poble equatorià.

Abans d'invertir en sindicats corruptes, xarxa viària, pagament de deute extern, és hora de prendre mesures radicals, pensar en el poble, governar per al poble i enfortir el sistema de salut amb tots els recursos possibles per a benefici del poble.

Cal que el senyor president, Alejandro Giammatei, s'abaixi el seu salari i el de tot el seu gabinet, que pressioni el legislatiu a treballar amb una tercera part del seu sou i sense privilegis, que redueixi a una tercera part el salari de la cúpula militar. No els veig fer res en aquests moments per al poble, com en tota la història democràtica del país. No ha d'exonerar d'impostos l'empresariat per donacions, el poble no ha de rebre almoines dels qui són els culpables d'aquesta realitat econòmica i social de Guatemala.

Ara és el moment de fer pressió sobre aquest grup delinqüencial, lluny d'acollir-lo amb negocis a l'ombra de l'Estat. Cal exigir, a través de les institucions del Govern encarregades de protegir el poble, que facin una vigilància exhaustiva per a evitar l'acaparament i l'augment de preus de productes que avui, en aquesta crisi sanitària, són vitals per a la supervivència de la veritable Guatemala, la pobra i desnodrida.

El Govern d'Alejandro Giammatei ha pretès des del seu inici donar una resposta neoliberal a una problemàtica sanitària i social, cosa que no pot ser possible. És del tot estúpid arribar a considerar una solució des d'aquesta perspectiva econòmica.

El Govern està sota les ordres dels empresaris del CACIF. Sí, una nova organització delinqüencial. Dic nova, encara que són els mateixos delinqüents de

sempre però ara en noves posicions d'atrancament; sempre ha pres i ha intentat imposar les seves postures al servei de la minoria, afavorint menys del cinc per cent de la població, percentatge en el qual es troben els seus financers, els seus patrons, les seves noves relacions.

Sí, senyor president, vostè:

1. Va blindar amb exoneracions de quotes patronals a l'Assegurança Social a l'empresariat.

2. Va intentar, amb maniobres a l'IGSS, afavorir l'empresariat.

3. A través dels seus aliats delinqüents del legislatiu, exonerar l'empresariat durant cent anys el pagament d'obligacions tributàries.

4. Va rondar el fantasma d'un increment als combustibles, sempre afavorint un grup empresarial i altres que blanquegen diners provinents del narcotràfic en aquest tipus de negocis.

5. Va aprovar, al costat dels seus companys diputats, una ampliació pressupostària de milers de milions de quetzals, de la qual menys del deu per cent afavorirà el poble pobre i miserable.

6. Pretén obrir centres comercials en el major repunt de l'epidèmia, per a afavorir i respondre a la pressió que sobre el Govern exerceixen els seus patrons.

7. El seu Govern i els altres poders de l'Estat no s'estrenyen el cinturó, però com sempre només el poble se l'ha

d'estrenyer i continuar omplint de fam el seu aparell digestiu.

8. Ha escoltat els amos del capital per a la presa de decisions, però ha tancat l'orella als especialistes de la salut, que són els obrers de la medicina, que saben i coneixen la porqueria del Sistema de Salut guatemalenc.

9. Polititza el lliurament d'ajudes econòmiques i de queviures, retarda el lliurament de mascaretes per a posar propaganda en aquestes.

10. Vostè s'omple la boca amb la paraula "Déu", amb la seva patètica cara de màrtir.

Ja n'hi ha prou de disfressar el seu Govern, senyor president, no posi aquesta disfressa de posat popular quan se li escapa el vestit empresarial que porta sota; no tracti de convèncer el poble de la seva aparent bona voluntat. Deixi de fer-se el màrtir a través d'expressions religioses, sigui senzillament un ésser humà recte i honest; equipi els hospitals amb els subministraments essencials per a protegir la vida del personal de salut.

Senyor president, estar al costat del poble és fàcil i sobretot humanament gratificant.

Encara no puc escriure una acció pensada per al poble i per al poble.

La meva Guatemala, cuida't i somniem durant el nostre confinament que un dia, més prest que tard, puguem veure que ja no hi ha fills immorals i traïdors en el poder, com vostè, Sr. President. ■

LA VIDA PRIMER DAVANT EL LUCRE

Confederación de Educadores Americanos

La Confederació d'STEs-Intersindical i l'STEI Intersindical mantenen una relació de col·laboració amb la Confederación de Educadores Americanos (CEA) pel fet de coincidir en plantejaments educatius, en considerar l'Educació com un dret i no com una mercaderia, oposar-nos a les polítiques internacionals neoliberals i per llaços evidents d'identificació cultural des del respecte a l'autonomia de les respectives organitzacions i a la unitat dins la diversitat.

Hem realitzat trobades multilaterals com els distints Foros Iberoamericanos i promogut una estructura de relació flexible i plural, amb la "Conferencia para la Educación, la Ciencia y la Cultura".

El passat 15 d'abril, amb motiu de l'estat de confinament, vàrem fer una reunió telemàtica per analitzar com ens afecta la crisi de la pandèmia en l'àmbit sanitari, social, econòmic i educatiu en els nostres respectius territoris. En aquesta trobada s'acordà aprovar el Manifest que podeu llegir a continuació:

LA VIDA PRIMER DAVANT EL LUCRE

Davant aquesta pandèmia de l'anomenada COVID-19, que no respecta fronteres, ni gènere, ni pertinença a grup social i que comporta la mort de tantes persones en el planeta i que ha creat un estat de situació poques vegades vist, de commoció social, política i econòmica, les treballadores i els treballadors de l'educació d'Iberoamèrica, incloses en les organitzacions regionals i continentals següents: **Confederación de Educadores Americanos (CEA)**, **Federación de Sindicatos Docentes Universitarios de América del Sur (FESIDUAS)**, **Confederación de STES-Intersindical de l'Estat espanyol**, **STEPV-Intersindical Va-**

lenciana, STEI Intersindical de les Illes Balears, Federació Nacional de Professors de Portugal (FENPROF), Federación de Sindicatos de Trabajadores Universitarios de Centroamérica y Caribe (Fesitrauncam), Ensenyants Solidaris de les Illes Balears i en representació de més de 5 milions de persones afiliades.

Entenem d'extrema urgència, avui més que mai, que s'alcin les barreres i els bloquejos que existeixen en el continent americà, en especial el que ja du dècades d'**assetjament sobre la nació i el poble cubà**, que, donada la situació actual, es converteix en un acte inadmissible i incompatible amb el desenvolupament normal de la vida humana, que atempta contra els drets humans fonamentals de les nacions, els pobles i les persones.

A això s'hi afegeix l'exemple de la República de Cuba, que ha enviat el seu personal de salut a fer front a la pandèmia, des de la primera línia de feina, en

els llocs més diversos del món, sense distinció d'ideologies, credo religiós, ni cap altre tipus de singularitat de les que ens diferencien habitualment.

Malauradament, quan el món hauria d'anar en la direcció de la PAU i el respecte al dret aliè, amb la solidaritat com a motor i com a solució a les diferents situacions plantejades, veim amb decepció que s'incrementen les accions de setge i bel·licistes. Cosa que també passa avui a Veneçuela: en lloc d'ajudar a crear una zona d'INTEGRACIÓ i de PAU al continent americà, promou la bogeria de la guerra, que se suma a la difícil situació que travessa tota la humanitat.

Avui més que mai, els treballadors i les treballadores de l'educació deim prou a tanta irracionalitat i ens unim a la lluita amb els més febles, i proclamam una vegada més el missatge inicial:

LA VIDA PRIMER DAVANT DEL LUCRE! ■

NO FEIM CLASSES “NORMALS” NI N’HEM FETES MAI

Maria Magdalena Aguiló, Francesca Cabot
IES Guillem Sagrera

-Mestre. Què puc fer per estar més animat?

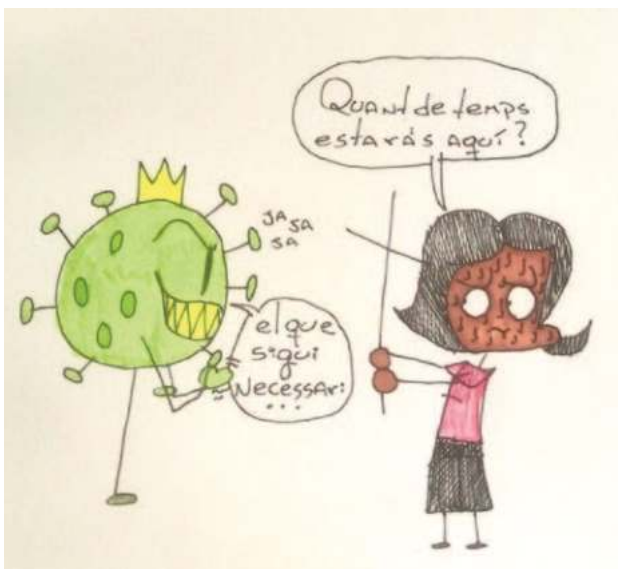
—(Després de pensar-hi una estona...) Anima els altres!

Ho digué un savi i nosaltres intentam que les paraules dels savis arribin als nostres alumnes.

Parlam en plural, perquè, des de les finestres virtuals, nosaltres continuam treballant en equip.

Us en contam l'experiència perquè ens resulta agradable i enriquidora. I mira si n'és de senzilla!

Quan va començar el confinament, les professores de català de 2n ESO de l'IES Guillem Sagrera vàrem decidir compartir un únic Classroom per a tots els alumnes. Totes les tasques de Llengua catalana, amb les adaptacions curriculars pertinents, que hi proposam són conjuntes i les bromes, els advertiments, les ironies, les propostes de tots, els temes seriosos i els comunicats oficials i les correccions s'hi barregen. Això fa que l'ambient sigui el més semblant possible a una classe normal, si és que de classes així n'existeixen. Perquè d'entrada hem de dir que les nostres classes no en tenen gaire d'això. Tot plegat depèn d'allò que entenem per normal.

En definitiva, allò que volem contar-vos és que, a més de fer tota la tasca diària i de treballar els distints conceptes que s'han d'assolir, hem llençat algunes propostes que han tengut bona resposta, bona acollida i sobretot bona rebuda: Les cartes als hospitals!

Tot i que l'objectiu principal és que l'alumnat escrigui, aquest ha anat molt més enllà, ja que ens consta que els treballs han arribat als distints centres hospitalaris. Vet aquí una mostra adjunta.

Estam ben engrescades en aquesta tasca i, a mesura que ens arriben les produccions, les anam lliurant perquè arribin als malalts o al personal sanitari.

La mostra de la bona acollida que té aquesta iniciativa són els correus electrònics d'agraïment del personal dels hospitals, les fotos i els vídeos que ens envien amb el resultat de la feina.

La nostra propera fita és inundar els hospitals de flors i de llibres i fer que el dia de Sant Jordi sia millor que mai. ■

PROPOSTES I REFLEXIONS DES DELS CENTRES D'ADULTS

CEPA Sant Antoni
CEPA Pitiüses

Els equips docents dels CEPA Sant Antoni i CEPA Pitiüses ens varen fer arribar a la Pissarra Confinada la publicació l'ESPAVILA't número 4, amb moltes propostes i reflexions per a al passat període de confinament.

La revista inclou apartats ben interessants com recomanacions literàries, un vocabulari coronavíric, algunes receptes de plats típics eivissencs en temps de Pasqua, així com també uns mots encruats en què s'han de cercar "quines paraules sonen més aquests dies" de confinament.

Tot seguit compartim amb els lectors de la Pissarra el seu editorial:

Una altra secció de l'ESPAVILA't recull les experiències d'alumnes dels dos centres d'adults que contenen en primera persona com s'han adaptat a la nova situació generada per la pandèmia, l'estat d'alarma i el confinament. En compartim unes quantes:

Dues alumnes de Castellà i Acol·lida de Català, na Carla i na Virginia, arribaren del nord d'Itàlia a començament d'any amb un ERASMUS d'ESC (European Solidarity Corps) per treballar amb la Regidoria de Joventut de l'Ajuntament de Vila. "Només arribar la situació va començar a desbordar-se a Itàlia. Començarem el nostre voluntariat molt preocupades pels esdeveniments al nostre país. Quan la cosa va començar

a complicar-se a Espanya, pensàrem a tornar a Itàlia, però ja era molt complicat desplaçar-se fins a les nostres ciutats".

Una altra alumna, n'Ana, estudia segons d'ESPA i treballa com a caixa en un supermercat. "Portam mascareta i guants durant tota la jornada i ens han posat mampares a les caixes. Quan acab el torn, abans d'entrar a casa em trec tota la roba i les sabates i ho deix tot fora. No vull posar en risc la meua parella que sí que està confinada sense sortir".

A n'Antonio, un estudiant de B2 de català, l'inici del confinament el va agafar fora de l'illa. Havia de tornar dia 30 de març, però els transports estaven ja molt restringits i es trobà a Alacant sense possibilitat de vol directe i moltes traves per tornar en vaixell. Després de moure cel i terra, aquest bomber ha pogut tornar a casa.

I na Lucila, estudiant d'A2 de català, que treballa d'auxiliar a la UCI de Can Misses. Amb una vocació immensa, treu importància a la seva feina i ens explica que "ara és el que toca fer". Procura mantenir sempre el bon humor "per transmetre positivisme en aquests moments tan complicats". Reconeix que el més difícil de dur "és arribar a casa i no atrevir-se a abraçar els teus amb tranquil·litat". Però té la certesa que prompte "això haurà estat només un malson. Tornarem a la normalitat". ■

Aïllats, però no tot sols

Llançam aquest especial de la nostra revista amb més ganes d'arribar a cadascun de vosaltres que mai. Primer de tot, desitjant que tots us trobeu bé de salut i amb ganes de reprendre les classes.

Som conscients de la dificultat de conciliar, ja en situacions normals, la vida personal amb els estudis a les escoles de les persones d'adults. I que ara, amb la crisi sanitària provocada per la pandèmia del COVID-19 i les repercussions econòmiques que comportarà, encara es complicarà una mica més.

El nostre alumnat presenta característiques molt diverses d'edat, nacionalitat i modalitats d'estudis, però hi ha uns trets que us identifiquen a tots: la vostra voluntat, constància i capacitat de superació d'obstacles.

Ho estau demostrant en aquest període de classes a distància i sabem que això us farà continuar amb els vostres estudis quan tornem a l'activitat presencial. La vostra actitud i resposta és el motor que ens dona força al professorat per continuar.

Estam vivint una situació extraordinària i venen temps complicats, ho sabem. Però també sabem que ens en sortirem perquè no estam lluitant sols. Tota la comunitat educativa dels CEPA ho feim junts. A més som els més ESPAvilats!

Ens veim molt prompte!

LA FAMÍLIA EN TEMPS DE CORONAVIRUS*

Anna Sala

Psicòloga. www.escalidoscopi.net

Etimològicament el terme família fa referència al 'conjunt de criats i esclaus d'una casa' que al voltant del segle III A.C. va ser ampliat també per incloure l'esposa i els fills. Evidentment, ha evolucionat molt el terme i actualment el trobam definit com *la unitat social formada per un grup d'individus lligats entre ells per relacions de matrimoni, parentiu o afinitat* (Gran Diccionari de la Llengua Catalana, 1998).

Segons la Declaració Universal dels Drets Humans, *la família és l'element natural, universal i fonamental de la societat, té dret a la protecció de la societat i de l'Estat* (Assemblea General de les Nacions Unides, 1948).

Quan em vaig plantejar escriure aquest article em va sorprendre que, seguidament de la definició del terme, aparegués aquesta declaració universal dels drets humans: *la família té dret a la protecció de la societat i de l'Estat...* Tot i que fa molts anys que treballa amb famílies, no esperava aquesta especial menció; crec que de tots és ben sabut que la infància s'ha de protegir i també que s'han de preservar els seus drets fonamentals. En aquest sentit, des del meu punt de vista, la societat ha avançat força, tot i que encara *quedi per fer*. Només cal pensar en un fet, potser trivial per la situació que ens ocupa, però molt visible, i és com els infants viatgen actualment dins d'un vehicle i com ho feien en generacions anteriors.

No obstant aquesta protecció cap als infants, en ocasions és possible que hagi anat lligada a una major exigència cap als familiars que se'n fan càrrec, ja que l'organisme principal que ha de vetllar per aquesta protecció és la família. Així, és possible que la família, en el seu conjunt, i principalment els *cuidadors*, no hagin rebut sempre els suficients recursos o suports per aconseguir-ho. En definitiva, la família ha pogut no estar tan *protegida*. Sembla evident, però, que per poder protegir la infància, s'ha de poder protegir el grup familiar i resulta que això, a més, és un dret humà fonamental.

Paral·lelament, al llarg dels anys, l'estructura, els tipus i les funcions de la família han canviat força, cosa que ha incrementat encara més la complexitat de la qüestió. Però al marge d'això, la família és un sistema canviant i en constant desenvolupament, que passa per diferents cicles de canvi: el que es coneix com el cicle vital de la família.

Al llarg dels anys, l'estructura, els tipus i les funcions de la família han canviat força

Em centraré en la família en el període del cicle vital de criança i amb fills a càrrec fins que aquests s'independentzen (no necessàriament menors), ja que sol ser el meu àmbit de treball habitual i també la meva situació personal actual.

Ja hem dit que una de les funcions principals de la família, durant aquestes etapes del cicle vital, és la de la protecció a la infància. Però, com es protegeix a la família? Com es pot fer en aquests moments de gran vulnerabilitat de la població en general i, evidentment, de la família?

La situació del Covid-19 ha implicat uns efectes cap a la família (evidentment també cap a tota la societat) que generen, en força casos, una situació de cert *desemparament*: un increment de l'aïllament social, suports professionals escassos i a distància, la xarxa social natural d'amics i familiars limitada a videoconferències en el millor dels casos, processos de malaltia i dol alterats... Malauradament, la xarxa social al voltant de la família ha quedat debilitada i cal recompondre-la el més aviat possible.

Què s'està fent en aquesta direcció des dels Governos i des de la societat en general?

Segons la Declaració dels Drets Humans ja esmentada, aquests agents som els principals responsables d'exercir aquesta protecció cap a la família. Sabem que hi ha moltes actuacions cada dia dirigides a aquest fi, però crec que hem de ser exigents i proposar-nos que potser podem fer més.

Durant l'inici del desconfinament, com a mesures d'*alleugeriment*, la família

amb fills menors de 14 anys no va poder sortir al carrer en conjunt, tot i ser convivents. I un progenitor amb els seus fills menors de 14 anys només podia sortir una hora al dia, a diferència d'altres sectors de la població que no tenien aquest temps limitat. I ja no parlem de la parella en un nucli familiar amb fills petits a càrrec; és lògic que tampoc pogués sortir conjuntament i no poder deixar sols els fills a casa quan l'edat no ho permet i no comptava amb la xarxa de què parlàvem per deixar-los.

Per altra banda, la "societat" s'ha encarregat també d'afegir crítiques als pares *irresponsables*, que potser en alguns casos són certes, però quan aquestes no tenen una finalitat constructiva i de suport debiliten

encara més el nucli familiar i, per tant, la desprotecció.

No sé si totes les famílies en aquest moment del cicle vital hi estaran d'acord, però la xarxa social que es teixeix al voltant de la família sol ser un element crucial de protecció, supervivència i benestar per als seus membres. Aquesta xarxa es pot estendre a tota la comunitat. Recordo la meua padrina que, vivint a Catalunya, em deia: "*Val més un veí a la porta que un parent a Mallorca*".

La xarxa social que es teixeix al voltant de la família sol ser un element crucial de protecció

Metafòricament, en aquests moments, visualitzo moltes famílies com si fossin un trapezista avançant per la corda fluixa...i agraint poder tenir una xarxa al davall.

Dins del rang del cicle vital de la família amb fills a càrrec, trobam òbviament molta diversitat. No és el mateix viure en confinament amb fills en edat preescolar que amb fills adolescents, per descomptat. S'ha dit que els infants han estat els gran oblidats del confinament, però diria que potser els adolescents encara més, i amb les particularitats que caracteritza aquesta etapa tan difícil per els al·lots i al·lotes i les seves famílies. Per a ells el context

social va encara molt més enllà; és on majoritàriament sorgiran les seves relacions i família del futur. I seguim amb més diversitat familiar: famílies monomarentals o monoparentals, famílies amb progenitors separats, famílies reconstituïdes, famílies d'acollida, famílies adoptives, etc.. Però totes tenen en comú que la xarxa social i comunitària pot ser un bon mecanisme de protecció. De fet, com més *vulnerable* és la família més necessari sol ser.

L'escola no és només un lloc on els infants i joves van a instruir-se, és un gran lloc de socialització

I quin és l'altre sistema també encarregat de la protecció dels infants, i per extensió, de la família? L'escola. L'escola (instituts, universitats i qualsevol centre de formació) no és només un lloc on els infants i joves van a instruir-se, és un gran lloc de socialització i no només perquè es relacionen amb iguals i amb altres adults que també els protegeixen fora del seu àmbit familiar, sinó també perquè formen part de la xarxa comunitària imprescindible per al bon desenvolupament psicosocial dels individus. És el segon context natural de l'individu, després de la família. I no oblidem que, per alguna raó, l'escola dels sis als setze anys és obligatòria. No cal ser gaire espavilat per adonar-se que l'escola és un gran medi de prevenció i suport per a les famílies. La seva estructura, les activitats que s'hi desenvolupen, acadèmiques, socials, culturals, de lleure, educatives... i les microxarxes que s'hi creen generen aliances segures amb la societat: una bona xarxa per al trapezista. Fins i tot les etapes del cicle vital de les famílies, segons alguns autors, marquen el seu inici o finalització en correspondència amb la iniciació de l'escolarització. Per altra banda, el model educatiu actual es basa en les teories del constructivisme pedagògic on la idea principal radica en que el procés d'aprenentatge ha de ser dinàmic, participatiu i interactiu. Les noves tecnologies ens estant oferint fer-ho possible, però d'una manera més at-

nuada sobretot per la part interactiva i també accentuant diferències; ja que les famílies no tenen la mateixa oportunitat d'accés a les noves tecnologies i es percep una manca de directrius globals per part dels centres.

Evidentment la reobertura dels centres educatius té riscos molt seriosos, però els beneficis que se'n podrien derivar també val la pena tenir-los en compte. Veiem grans fàbriques amb treballadors que tornen a fabricar cotxes, perruqueries, bars, centres d'estètica, hotels, cinemes, etc., que han restablert una nova obertura. Tot és important i el medi escolar té moltes complicacions per a mantenir una protecció en front el coronavirus, però crec que val la pena dedicar-hi molts i molts esforços (institucionals i professionals) per trobar fórmules, ja no de conciliació familiar, sinó de protecció, com venim dient. Ja habitualment hi ha un desequilibri entre l'activitat laboral dels adults i l'escolarització dels fills, però en aquests moments pot ser un desequilibri insostenible per a moltes famílies. No sóc cap experta en organització ni tampoc en coronavirus però hauríem de reflexionar sobre aquesta situació amb molt de deteniment. Alguna cosa falla.

L'Asociación Española de Pediatría recomana no deixar sol a casa un menor abans dels 12 anys, fruit d'un estudi realitzat sobre accidents domèstics. I ja no diem si, a més, ha de tenir algun altre menor a càrrec.

Darrerament sentim molt sovint als mitjans de comunicació com es parla dels efectes psicològics que causarà el confinament. Estic convençuda que protegint la família en podem evitar uns quants. Hi ha molts psicòlegs que treballen per la infància, la joventut i la família, però tant de bo no tinguem tanta feina com es pronostica. Dissortadament és molt possible que vegem un augment de l'addicció a les noves tecnologies, augment de la violència de gènere i intrafamiliar, divorcis i separacions mal gestionats, ansietat, problemes en l'estat d'ànim...

En la situació de confinament que hem viscut hi ha moltes persones que hem pogut tenir necessitats diverses, no cobertes. Una persona que viu sola ha tingut el handicap de no poder sortir acompanyada, les parelles que no conviuen, la sexualitat, els centres i pisos de menors... Però al final un aspecte essencial que ha minimitzat els efectes del confinament ha estat tenir i poder "fer ús" d'un vincle, un *llaç* amb una altra persona o persones, que per extensió es pot considerar família (em remeto a la definició: *individu lligats entre ells per (...) afinitat*).

Així, tota la societat prové, està immersa o formarà una família on hi ha hagut o hi haurà fills i filles a càrrec. I la xarxa social i comunitària que hem de seguir teixint entre tots és una gran protecció perquè aquestes famílies puguin seguir fent grans *malabarismes* en aquests moments. ■

L'ESCOLA I LA SALUT

Belén Peralta Ramos

1. DEFINICIÓ DE SALUT

Segons l'OMS (Organització Mundial de la Salut), defineix la salut com: "L'estat complet de benestar físic i social d'una persona", i no només l'absència de malaltia.

Aquesta definició va prendre importància a partir dels anys 50, quan es va constatar que el benestar humà transcendeix allò purament físic. Per tant, el concepte de salut general es compon de:

- L'estat d'adaptació al medi biològic i sociocultural.
- L'estat fisiològic d'equilibri, és a dir, l'alimentació.
- La perspectiva biològica i social, és a dir relacions familiar i hàbits.

Vist el concepte de salut, ens plantegem: *Es treballa prou la salut a l'escola? Són totes les escoles saludables? Què és una escola promotora de la salut? La salut com a concepte transversal? És conscient l'alumnat de la salut com a millora de la qualitat de vida? Hem de treballar la salut a l'escola? Quins són els objectius que ens hem de marcar? Etc..*

2. ESCOLA PROMOTORA DE LA SALUT- ESCOLA SALUDABLE

L'OMS (Nutbeam, 1998) defineix l'escola promotora de la salut com: "una escola que reforça constantment la seva capacitat com a lloc saludable per a viure, aprendre i treballar" i, a la vegada, fomenta la interacció de tota la comunitat educativa amb la finalitat de millorar la salut.

Per una altra banda i segons la SHE (School for Health in Europe Network), aquesta escola es caracteritza per fomentar:

- ✓ L'equitat. Les escoles promotores de la salut a Europa han d'assegurar l'accés igualitari a tot tipus d'oportunitats en educació i salut.
- ✓ La sostenibilitat. Les escoles promotores de la salut reconeixen la interacció que hi ha entre la salut, l'educació i el desenvolupament. Com a conseqüència d'això, els seus resultats milloren quan aquesta relació es prolonga de manera sostenible en el temps.
- ✓ La inclusió. Les escoles promotores de la salut són comunitats d'aprenentatge on tots els seus membres senten confiança i respecte. Les bones relacions entre l'alumnat i el personal de l'escola i entre l'escola, les famílies i la comunitat escolar són importants.
- ✓ La competència. Aquestes escoles fomenten la participació activa.
- ✓ La democràcia. Les escoles promotores de la salut es basen en valors democràtics, i fomenten drets i deures de manera responsable.

Es treballa prou la salut a l'escola?
Són totes les escoles saludables?
Què és una escola promotora de la salut?

Una escola saludable fa referència a l'estructura organitzativa del centre i no només al contingut. Duu estructuralment aparellat el concepte de salut en totes les seves dimensions; és a dir, "té com a un dels principis bàsics l'èxit educatiu, mitjançant la millora

de la qualitat de vida, enforteix la comunitat educativa i augmenta la productivitat" (OMS, 2013). Actualment aquest concepte va agafant més força com a eina integradora de les polítiques actuals sobre la promoció de la salut en l'àmbit escolar, entesa aquesta com la capacitat de coordinar i executar polítiques de salut, educació, benestar i ambientals, entre d'altres.

Els dos conceptes són molt semblants, encara que pot hi haver escoles promotores de la salut que no tenen perquè ser intrínsecament saludables; és a dir, ens podem trobar centres educatius que desenvolupin projectes promotors de salut i oblidar que el terme promotor de la salut duu implícits molts altres aspectes.

Les escoles promotores de la salut farien referència al contingut del seu currículum escolar i no a la seva organització. Així, per a evitar la confusió terminològica, emprarem el terme d'"escola saludable" per a aquelles escoles que mantinguin l'essència en conjunt de les escoles promotores de la salut (Sánchez, 2014).

Els eixos temàtics que treballen les escoles promotores de la salut són els següents:

3 SOM EL QUE FEIM I EL QUE MENJAM

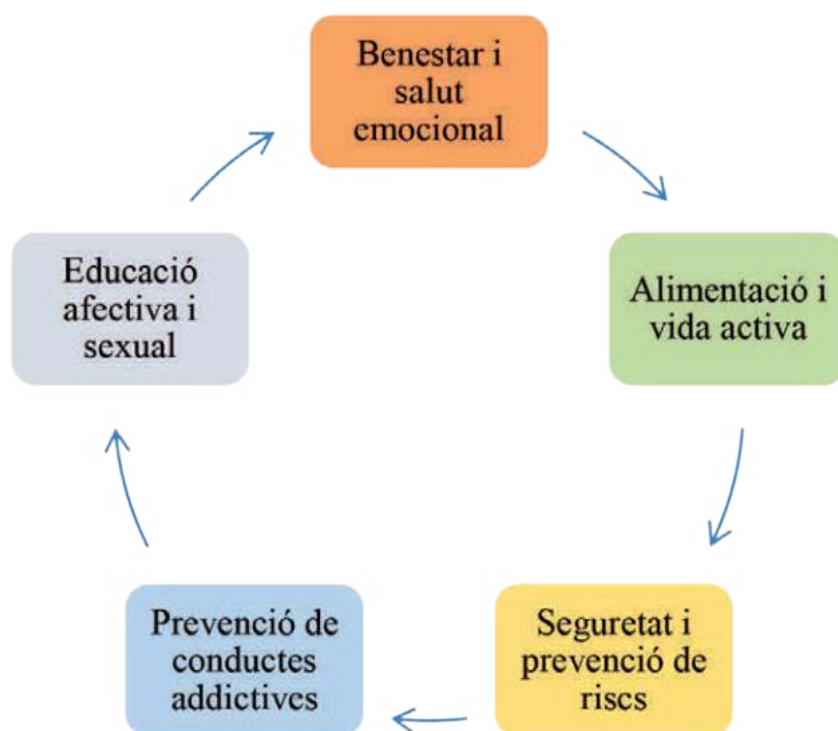
A través del Programa CEPS (Centres Educatius Promotors de la Salut), hem creat un projecte anomenat "Som el que fem i el que menjam!", a la nostra escola d'Eivissa.

a. Indicadors per a crear el projecte a la nostra escola.

- Vivim en una societat cada vegada més sedentària.
- L'alumnat gaudeix del temps lliure en un espai tancat com és casa seva, realitza poca o cap activitat físico-esportiva i dedica més temps als videojocs.
- Tenim famílies amb pocs recursos econòmics.
- Són pocs els i les alumnes que realitzen esports, sortides al medi natural o caminar per l'entorn.
- Els hàbits saludables cada vegada són més escassos a les famílies, ja que hi ha poc temps per dedicar als fills i filles (sobretot en relació a l'alimentació i vida activa).
- L'alimentació cada vegada és més processada i ens oblidam del menjar real i saludable, com poden ser les fruites, les verdures, els cereals, etc.
- A vegades les hores de descans no són suficients per a poder tenir un rendiment eficaç i harmònic en l'escola i en el dia a dia.
- Entre altres coses...

Per aquest motiu, hem vist necessària la creació d'una Comissió de salut a l'escola, que ens ajudarà a desenvolupar el projecte.

b. Objectius.

Una escola saludable fa referència a l'estructura organitzativa del centre i no només al contingut

General:

- Identificar, seleccionar i practicar hàbits saludables en relació a l'alimentació i la vida activa, com a millora de la qualitat de vida de l'alumne; i conscienciar-lo sobre la seva importància per al bon desenvolupament del benestar físic i mental.

Específics:

1. Introduir hàbits saludables als alumnes amb la fixació de metes reals sobre la vida quotidiana a l'escola.
 2. Sensibilitzar les famílies sobre la importància d'una vida saludable, a partir dels esmorzars i l'activitat física de l'alumne.
 3. Promoure i iniciar els hàbits saludables, en relació a l'alimentació i la vida activa.
- c. Exemple d'activitat que es desenvolupa.

Una de les activitats que desenvolupem en el nostre projecte és la dels "semàfors d'esmorzars saludables".

- En què consisteix?

Els alumnes han d'identificar el seu esmorzar segons sigui:

- ✓ **SALUDABLE** (color verd),
- ✓ **POC SALUDABLE** (color groc) i
- ✓ **NO SALUDABLE** (color vermell).

Cada classe adapta l'activitat al seu nivell (per exemple, a primer utilitzen cercles de tres colors; a sisè utilitzen la pissarra digital). Després podem dir si el dia ha estat verd, groc o vermell.

Però tenim clar quins són els aliments saludables? Per aquesta raó, prèviament a l'activitat, donam una proposta d'aliments saludables (graella 1) i un exemple d'esmorzars variats (graella 2) i formes per a presentar-lo; una activitat que fan a l'escola al taller de cuina (graella 3). D'aquesta manera, les famílies poden treballar a partir del que proposam.

d. Resultat.

Un cop treballada l'activitat del semàfor, durant els mesos de desembre, gener i febrer podem observar com l'alumnat de sisè ha anat incorporant els aliments saludables als seus esmorzars. En canvi, al primer curs, els alumnes són menys constants en portar esmorzars saludables.

D'aquesta manera, podem concloure que els alumnes

1. PROPOSTA D'ALIMENTS SALUDABLES	
✓ FRUITA - <u>HIVERN:</u> Mandarina, meló, pinya, plàtan, taronja, poma, alvocat, caqui, dàtil, kiwi, pera. - <u>PRIMAVERA:</u> Maduixa, mango, meló, taronja, pinya, plàtan, síndria, taronja, poma, pera, cireres, nespra. - <u>ESTIU:</u> Alvocat, albercoc, cireres, pruna, dàtil, gerd, poma, préssec, nectarina, pera, plàtan, síndria, coco, melicotó, nabiús, raïm. - <u>TARDOR:</u> Alvocat, nabiú, caqui, xirimoia, dàtil, magrana, kiwi, mandarina, poma, pera, plàtan, aranja, raïm, pinya.	
✓ VERDURES I LLEGUMS Pastanaga, tomàtiga, cogombre, pebrot, hummus de llenties o cigrons.	
✓ CEREALS Galetes integrals, tortes d'arròs, espelta, pa (per exemple: integral), wrap i pita integral, muesli.	
✓ EMBOTITS Pernil dolç, pernil salat, gall d'indi, formatge, tonyina.	
✓ ALTRES Crema de fruits secs, iogurt natural "grec", ou.	
AIGUA	

A través del Programa CEPS (Centres Educatius Promotors de la Salut), hem creat un projecte anomenat “Som el que fem i el que menjam!”

de major nivell tenen més autonomia per a poder decidir l'esmorzar, ja que són ells els que decideixen què poden dur a l'escola. En canvi, al primer curs són les famílies qui preparen l'esmorzar. D'aquesta manera, encara queda molta feina a fer amb les famílies per a conscienciar de la importància de tenir

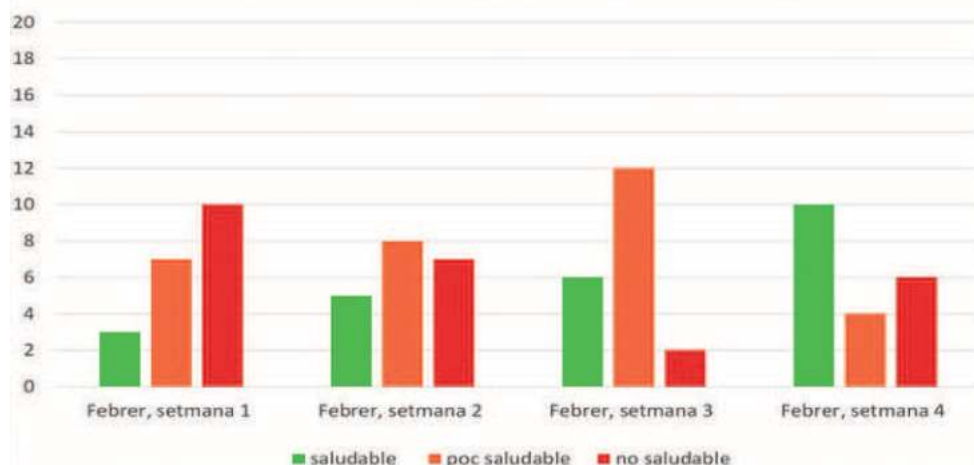
2. EXEMPLE DE PROPOSTA D'ESMORZARS SALUDABLES

Entrepà de formatge amb tomàtiga, plàtan. Aigua.	Poma amb crema de cacauets. Aigua.	Entrepà de alvocat i tonyina. Aigua.	Wrap de maduixa i kiwi. Aigua.	Tortes d'arròs i pals de pastanaga. Aigua.
				
Logurt natural grec amb muesli i galetes integrals. Aigua.	Creps de fruita. Aigua.	Sandwich integral amb tomàtiga, lletuga i gall d'indi. Aigua.	Macedònia de fruites varies. Aigua.	Galetes salades amb hummus de lleties, raïm. Aigua.
				

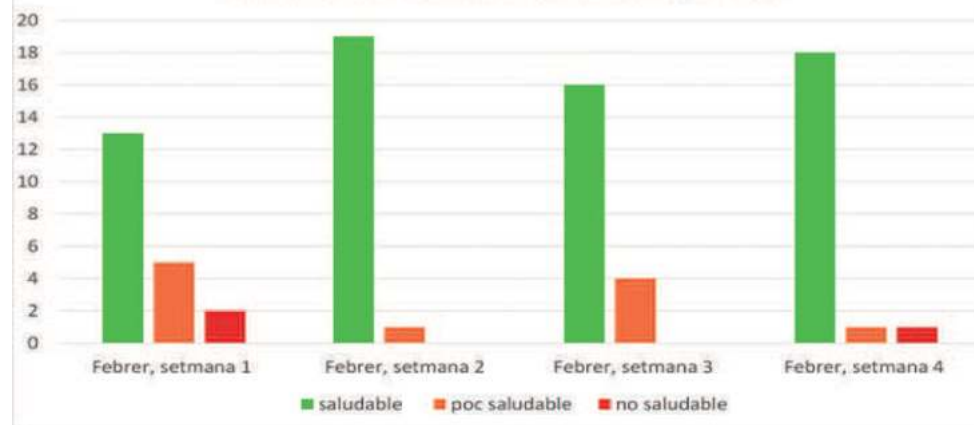
3. PRESENTACIÓ D'ESMORZARS

Semàfor esmorzars saludables, primer curs

Semàfor esmorzars saludables segon curs

una bona alimentació per a poder arribar a tenir un benestar físic i psíquic, i com a millora del rendiment acadèmic, tal com demostren molts estudis (Bajaña Núñez et al. Alimentación saludable como factor influyente en el rendimiento escolar).

4. CONCLUSIONS

Com a mestres no hem d'oblidar que som guies i mediadors per al nostre alumnat. La salut és un contingut que s'ha de treballar constantment i ser conscients de la seva importància per al desenvolupament integral i harmònic de la persona. La clau per a treballar-la és cercar la manera de motivar el nostre alumnat, perquè siguin persones competents i autònomes en seu desenvolupament, a més de combinar-ho amb la pràctica d'activitat físicoesportiva. “La felicidad radica, ante todo, en la salud” (William Curtis, George).

I tu, assumeixes el repte de la salut? ■

50 ANYS DEL TRIOMF DE LA UNIDAD POPULAR A XILE: EL MESTRATGE DE SALVADOR ALLENDE*

Montserrat Nadal,
coordinador de Pissarra

Dia 11 de setembre de 1973 dos avions sobrevolen Santiago amb una ordre molt concreta: bombardejar el palau presidencial. El president constitucional Salvador Allende i els seus col·laboradors més propers resisteixen al palau de La Moneda. Poc temps després l'edifici crema, les flames s'escampen arreu, la destrucció és total. Serà la manera com passarà a la posteritat el cop d'estat que va derrocar el govern de la Unidad Popular, que amb la seva arribada al poder l'any 1970 posava en marxa la "via xilena al socialisme".

Durant els tres anys del govern d'Allende, Xile va ser sotmès a un bloqueig econòmic sense precedents, amb atemptats, sabotatges i vaga de comerciants, latifundistes i el transport privat. Escassetat de queviures, mercat negre, acaparament de productes alimentaris; en una paraula, el terreny propici per a un cop d'estat que es va produir el setembre de 1973.

Malgrat tot, el govern i el seu president no varen fer anques enrere en els principis damunt els quals s'havia aixecat la via xilena al socialisme: respecte a la legalitat, ampliació de les llibertats socials, exercici de les llibertats polítiques, rebuig a la violència i socialització dels mitjans de producció. Una experiència que va condensar la realitat llatinoamericana, i a la qual es varen dirigir totes les mirades del continent.

Els partits de l'oposició varen desplegar una acció destinada a legitimar un cop d'estat i es decantaren per la violència

com a mecanisme d'acció política. Malgrat això, Allende no va deixar d'assenyalar mai la seva lleialtat a l'ordre constitucional.

En un discurs davant el Gran Temple de la Gran Lògia de Xile, deia això: *"No volem la violència. No necessitam la violència (...) Són altres que poden emprar la violència, perquè tenen els mitjans per a usar-la. Nosaltres som-niam en un govern fort, però en un govern fort que no estigui fonamentat en la força de les armes, sinó en la força moral, en la unitat d'un poble, en la responsabilitat col·lectiva. En el fet que l'home entengui que la dona no només és un motiu de plaer o d'explo-tació. Somniam en una societat diferent i volem lluitar per ella..."*

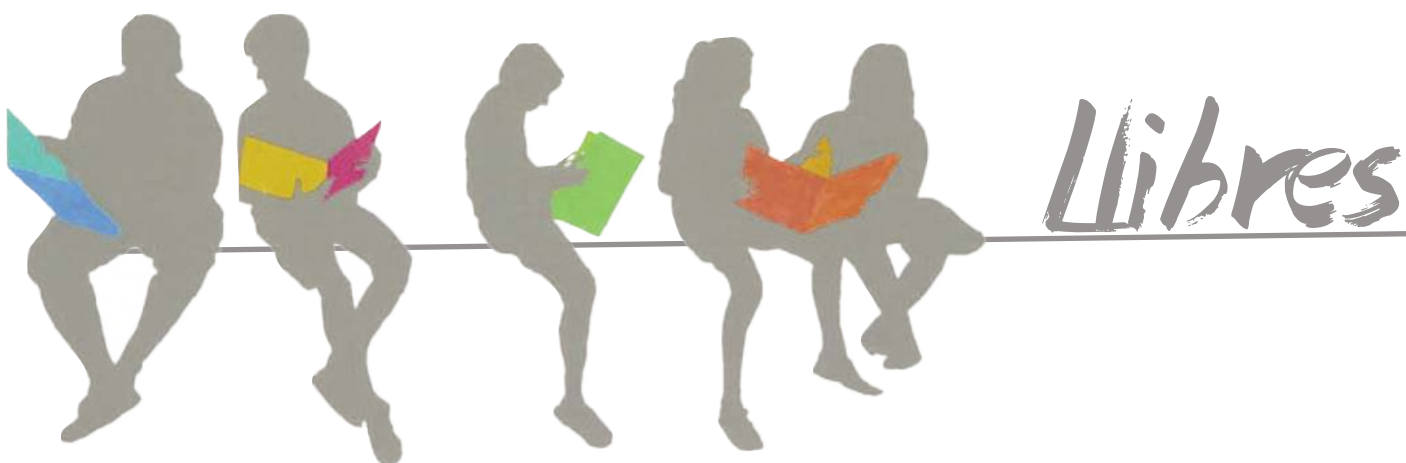

Allende va ser objectiu polític de la dreta. Les crítiques varen barrejar la seva vida personal amb la militància, amb l'objectiu de desacreditar, posar en entredit els seus principis, cercar les contradiccions. Aquests foren els ingredients d'una campanya que va durar dècades a càrrec del diari de l'oligarquia, El Mercurio, que no perdia calada per a calumniar-lo.

Més enllà de la seva insubornable militància política socialista, Allende encarnava el sentit comú del poble xilè; cosa que explica el seu lideratge. Va ser un home proper, amic dels seus amics, crític i enemic noble, rebutjava els afalagadors. Els seus actes demostraven coherència, entrega i principis ètics. La dreta, fins i tot després de l'11 de setembre, no ha pogut emmetzinar la seva vida. Per votació popular, Salvador Allende ha estat declarat el personatge més destacat de la història del segle XX xilè.

50 anys després del triomf de la Unidad Popular cal rescatar el pensament d'Allende. Gairebé tota l'esquerra reivindica el seu ideari, però molts són incapaços d'assumir la seva coherència i la fermesa de la seves conviccions. Les seves aportacions constitueixen una gran part del bagatge damunt el qual es construeix avui l'alternativa antiimperialista, socialista i anticapitalista. El somni d'Allende continua ben viu. ■

*Aquest article ha estat elaborat amb la informació obtinguda a "El pensamiento de Salvador Allende a 50 años de la Unidad Popular", de Marcos Roitman

Educar y aprender

Conferencias, Entrevistas, Artículos y Experiencias.

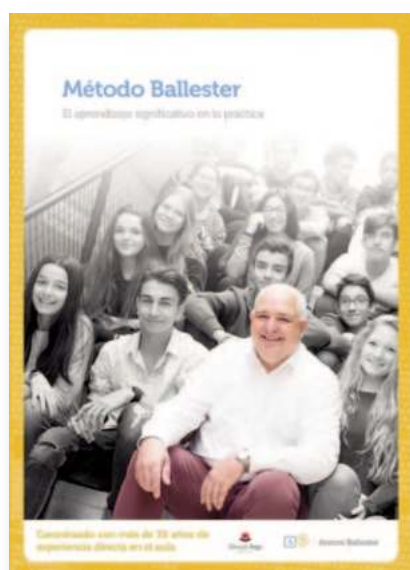
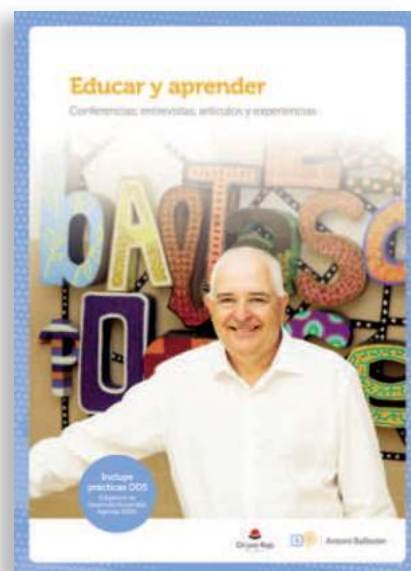
Antoni Ballester (2020). Editorial Círculo Rojo.

Aquesta obra inclou contingut exclusiu, amb noves idees perquè els professors puguin ensenyar amb facilitat els seus estudiants, així com experiències d'aprenentatge innovadores basades en la pràctica de l'aula, a més de conferències i articles actualitzats. També conté interessants entrevistes a l'autor que mostren de manera viva i directa com educar i aconseguir que les persones, sigui quina sigui la seva edat, aprenguin a llarg termini.

Mestres i professors, estudiants que es formen per a ser docents i totes les persones interessades en què l'educació millori trobaran en aquest llibre idees d'aplicació directa tant a casa com a l'aula, a més de reflexions basades en l'experiència pràctica i en les últimes investigacions que l'autor ha realitzat.

"No vull canviar l'educació en el món, vull canviar el món amb l'educació"

Antoni Ballester. Creador del mètode Ballester d'aprenentatge.

Método Ballester

Antoni Ballester (2018). Editorial Círculo Rojo.

El Mètode Ballester és un mètode d'aprenentatge fàcil, pràctic i útil que garanteix resultats des del primer dia de la seva aplicació.

El Mètode Ballester és com un paraigua que inclou els factors més rellevants de l'educació a l'aula segons els experts: el treball obert (María Jesús Castro), la motivació (Rosabel Rodríguez), el medi (César Bona i Heike Freire), el treball en equip (Pere Pujolàs, Daniel Stigliano i Daniel Gentile), la creativitat (Ken Robinson, David de Prado, Angélica Sátiro i José Antonio Marina), el mapa conceptual (Joseph D. Novak, Alberto J. Cañas, Marco Antonio Moreira i Fermín M^a. González), la inclusió i l'adaptació curricular (Coral Elizondo, Jesús Garrido i Rafael Santana).

El Mètode Ballester aconsegueix que el professorat gaudeixi ensenyant, i l'alumnat fruit aprenent. En aquest sentit, s'han realitzat múltiples proves empíriques que avalen els resultats: aquest mètode s'ha aplicat a Espanya, Mèxic, Colòmbia, Bolívia i Argentina, entre altres països, amb notables resultats. El mètode funciona en totes les matèries i nivells educatius a partir dels tres anys d'edat.

ESCOLA DE FORMACIÓ I MITJANS DIDÀCTICS

COMPROMESOS AMB UNA
FORMACIÓ DE QUALITAT
QUE ENS POSSIBILI TI UNA
MILLORA EN LA NOSTRA
TASCA

SEGUEIX-NOS I INFORMA'T

WWW.STEI.CAT/FORMACIO

Ara podeu
trobar tota
la revista
PISSARRA
i continguts
addicionals

a

revista **PISSARRA**.cat